

JOŽE STANONIK

PLANINSTVO NA ŠKOFJELOŠKEM

UVOD

Celovito predstaviti Planinsko društvo (PD) Škofja Loka, je zelo zahtevna naloga. Njegovo delovanje se bliža stoletnici. Razvejene dejavnosti kažejo na širino dela, ki ga je moč obvladovati le na dobro organiziran način. K temu pa mora vsak član dodati vsaj nekaj svojih prizadevanj.

Planinstvo na Loškem je bilo do sedaj že deležno nekaj pozornosti tudi v Loških razgledih, občasno pa tudi v drugih medijih. Zadnja leta pa postaja planinarjenje način preživljanja prostega časa mnogim posameznikom in družinam ali organiziranim skupinam. Tudi nacionalna usmerjenost poudarja zdravo preživljanje prostega časa v naravi. Ta usmeritev pa ni sistemsko ustrezno rešena, za kar se planinska društva in naša krovna organizacija, Planinska zveza Slovenije (PZS), prizadevamo. V zadnjem desetletju se možnosti za napredek planinstva močno slabšajo.

Na Škofjeloškem je danes pet PD, in sicer Škofja Loka, Železniki, Žiri, Gorenja vas in Sovodenj. PD Škofja Loka in Železniki imata v nastajanju in rasti dobre, skupne korenine, ostala PD pa so nastajala v povojnem času, po letu 1949, iz krajevnih potreb. Zato so se ohranila do sedanjega časa, ker niso bila umetne tvorbe posameznikov ali skupin občanov.

Za boljši prikaz razvoja planinstva skozi zadnja stoletja bomo omenili nekaj mejnikov razvoja planinstva na Slovenskem in Gorenjskem.

ZAČETKI PLANINSTVA NA SLOVENSKEM

Začetki planinstva na Slovenskem segajo v zgodnja leta osemnajstega stoletja. Napredek in za tedanji čas izobrazene ljudi je radovednost gnala v odmaknjen in težko dostopen svet. Tja, kamor ni mogel stopiti vsakdo. V ta divji, neosvojeni svet jih je gnala tudi nuja po preživetju. Tja so zahajali lovci, vedno više in vedno dlje.

Razlage začetkov planinstva na Slovenskem so lahko zelo različne. Naša naj bo taka, da so nekateri hodili tja gor, da so preživeli (lovci, nabiralci sadežev, gozdni delavci, gozdarji, nekateri pa iz radovednosti, kaj je tam gori in kam se vidi. Temu so sledile tudi potrebe po sproščanju v naravi in opazovanju lepega (flore, favne ...). Najvišji vrhovi so bili tudi tedaj najbolj vabljivi. 26. avgusta 1778 so stali štirje možje že na vrhu Triglava. Srčni možje, upodobljeni v Bohinju, so bili Luka Korošec iz Koprivnika, Matevž Kos iz Jereke, Štefan Rožič iz Savice in Lovrenc Willomitzer iz Stare Fužine. Ta vzpon na tako zahtevno goro je bil eden prvih v Evropi in je prehitel mnoge, celo iz dežel, ki so se štele za bolj gorniške.

Združeno nemško in avstrijsko planinsko društvo je leta 1874 ustanovilo planinsko sekcijo za Kranjsko s sedežem v Ljubljani. Ta je postopno postajala nacionalistično nemško usmerjena. Slovencem je bilo sodelovanje z nemško–avstrijskim planinskim društvom onemogočeno. Dozorevalo pa je spoznanje, da se morajo Slovenci sami organizirati. Henrik Lindtner, Anton Škof, Ivan Korenčan, Karel Seunig, Jožef Hauptman in Bogomil Kajzelj so julija 1892 na vrhu Stola ugotovili in sklenili: "Tuja roka zaznamuje pota, postavlja kočje in napravlja na slovenskih tleh le nemške napise in kažipote. Vzdravimo se in ne odnehajmo prej, dokler ne bo ustanovljeno slovensko planinsko društvo." Držali so dano besedo. 10. januarja 1893 je bil v Ljubljani ustanovni občni zbor Slovenskega planinskega društva. Za prvega načelnika so izvolili profesorja geografije Franca Orožna.

V letu 1895 je SPD začelo izdajati svoje glasilo Planinski vestnik, ki se je ohranil vse do današnjih dni. Markacijski odsek pa je v dveh letih označil (markiral) kar 175 poti v Julijskih ter Kamniških in Savinjskih Alpah.

ZAČETKI ORGANIZIRANEGA PLANINSTVA NA GORENJSKEM

Gorenjski hribi in gore, posebno Triglavsko pogorje, so privabljali vedno več raziskovalcev gorskega sveta in turistov. O tem pričata Tuškov potopis O turi na Triglav iz leta 1860 in Kadilnikov Izhod na Triglav, objavljen v Bleiweisovih Novicah leta 1866.

Leto prej pa je Kranjska deželna vlada okrajnim glavarstvom in občanom naročila, naj poskrbijo za domače gorske vodnike. Septembra 1871 so na Ledinah pod vrhom Triglava odprli prvo planinsko postojanko, na vrh Triglava pa zaznamovali in nadelali pot. Poziv ljubiteljem planin, da bi se enkrat na teden sestajali v Ljubljani in se posvetovali o urejanju bivakov, planinskih poti, o skrbi za domače gorske vodnike, objavljen v Laibacher Tagblatt 22. junija 1871, kaže na poizkus organiziranega reševanja navedenih vprašanj. Leto za tem, 21. maja 1872, so planinski zanesenjaki, zbrani okrog kaplana Srednje vasi pri Bohinju, Ivana Žana, pri Kranjski deželni vladi vložili prošnjo za ustanovitev društva Triglavski prijatelji. Društvena pravila so bila slovenska in tudi z nemškim imenom. 27. septembra 1872 je deželno predsedstvo potrditev društvenih pravil odklonilo.

Ivan Žan je bil ob koncu leta 1872 prestavljen v Škofjo Loko. S tem so Bohinjci izgubili organizatorja planinstva, Ločani pa so ga pridobili. Kakšen je bil Žanov vpliv na razvoj planinstva v Škofji Loki in okolici, pa nam ni znano.

Julija 1894 je SPD odprlo svojo prvo planinsko kočo na planini Lisce pod Črno prstjo, ki je še danes ena naših priljubljenih točk, predvsem zaradi bogate flore.

Leta 1889 je v faro Dovje-Mojstrana prišel za župnika Jakob Aljaž, ki je odločilno vplival na nadaljni razvoj in rast planinstva na Gorenjskem in v Sloveniji.

Leta 1895 poleti je dal na vrhu Triglava postaviti sedaj znameniti Aljažev stolp. Leto kasneje, v avgustu 1896, pa je SPD odprlo Triglavsko kočo na Kredarici. Delo je v celoti vodil Jakob Aljaž.

Tekma med SPD in nemško–avstrijskim planinskim društvom se je nadaljevala v osvajanju gorskega sveta z markiranjem novih poti in izgradnjo ter povečevanjem planinskih koč. Najbolj izpostavljeno območje je bilo triglavsko. Tu se je odvijala tekma za prevlado na najvišjem vrhu Slovenije.

USTANAVLJANJE NOVIH PODRUŽNIC SPD

Že v prvem letu obstoja so pod vodstvom župana Josipa Močnika 19. julija 1893 ustanovili Kamniško podružnico SPD ter po prizadevanju Frana Kocbeka, nadučitelja v Gornjem Gradu, in dr. Hohannesa Frischaufa, 20. avgusta 1893 še Savinjsko podružnico v Mozirju.

Marca 1895 je bila ustanovljena Radovljiška podružnica SPD. Načeloval ji je dr. Janko Vilfan, odvetnik v Radovljici, tamkajšnji župan in deželni poslanec.

Po štiriletnem premora so kranjski narodnjaki 16. avgusta 1899 ustanovili Kranjsko podružnico SPD. Planinski vestnik je njeno ustanovitev pozdravil z besedami:

"Požrtvovalni in delovni kranjski narod so nam porok, da bo ta podružnica mnogo delovala in koristila slovenskemu planinskemu društvu". Prvi načelnik Kranjske podružnice SPD je bil Janko Majdič, poznan kranjski trgovec.

Z začetki organiziranega planinstva v Sloveniji in na Gorenjskem, se je tudi pri bolj razgledanih Ločanih porodila želja po vključevanju v podružnice SPD, ki so bile v naši bližini. Organiziranih planincev je bilo tedaj še tako malo, da so vsakogar, ki je vstopil v podružnico, objavili v Planinskem vestniku. V Kranjsko podružnico so se v letu 1899 včlanili učitelj Slavko Flis, ki se je v Loki uveljavil kot predsednik Olepševalnega društva. Po njem se imenuje tudi Flisova pot, ki pelje mimo Gradu in Grebenarja na Kobilu. Nadalje so se včlanili še Niko Lenček – notar, Ivan Benedičič – urar, in Narodna čitalnica. Iz Selške doline so se včlanili Franc Šlibar – župan, Erna Feče – učiteljica v Selcih, in Miroslav Repovš – učitelj iz Sorice. V Radovljiško podružnico SPD se je včlanil Josip Demšar – usnjar iz Železnikov.

Tudi v naslednjih letih so se iz škofjeloškega sodnega okraja včlanili v Kranjsko podružnico Fran Mikuš – sodnik, Karel Zakrajšek – zdravnik, Oskar Dev – sodni adjunkt, vsi iz Škofje Loke, Franc Tavčar – trgovec, Josip Jeglič – učitelj, oba iz Selc, Franc Demšar – trgovec in gostilničar iz Zalega Loga. V osrednje, Ljubljansko SPD sta se vpisala Anton Dermota – odvetniški kandidat, in Franc Košmelj – vojaški zdravnik iz Železnikov.

Kar pomembno število – 16 že vključenih planincev v Kranjsko, Radovljiško podružnico in Ljubljansko osrednje SPD je vedno bolj kazalo na to, da bodo kmalu dozorele razmere za ustanovitev svoje, loške podružnice SPD.

NA GORENJSKEM ŠE NOVE PODRUŽNICE SPD

– V naši bližini je bila 17. junija 1908 ustanovljena še Tržiška podružnica SPD. Njen prvi načelnik pa je bil Franc Dev. Podružnica je zajemala ves takratni tržiški sodni okraj.

– Približevanje in potem štiriletno trajanje prve svetovne vojne je upočasnilo in ponekod popolnoma prekinilo planinske dejavnosti pri ustanavljanju novih podružnic SPD. Nove podružnice so se na Gorenjskem začele ustanavljati od leta 1924 dalje. Na Jesenicah 16. 3. 1924, v Mojstrani 26. 1. 1928, v Gorjah 26. 5. 1929, v Bohinju 16. 8. 1931, in v Ratečah – Planici 23. 4. 1933. Gorenjska je bila s tem primerno pokrita, v podružnice SPD so se lahko vključevali vsi zainteresirani in prepričani v koristnost planinstva na Slovenskem.

ZAČETKI ORGANIZIRANEGA PLANINSTVA NA ŠKOFJELOŠKEM

Z gotovostjo lahko trdimo, da se je hkrati ali z zelo majhnim zaostankom za Slovenijo, tudi na Loškem budila želja po odkrivanju nepoznanega planinskega sveta. Res niso bili naši krajani življenjsko vezani na gore kot podgorci z Gorenjske ali Trente. Ti so se v krutih naravnih razmerah preživljali z lovom in gozdarjenjem. Naše področje, posejano z nižjimi, pretežno poraslimi hribi in rodovitnimi dolinami, je nudilo več možnosti za preživetje. Tudi zato so se tod ljudje naseljevali že v davnih stoletjih. O tem danes pričajo mnogi zaselki po škofjeloškem hribovju, večje vasi na obrobjih dolin in mesto Škofja Loka.

Tudi bližina večjih mest, Kranja in posebno Ljubljane, je dajalo našim ljudem nekaj več možnosti za preživljanje. Od tam so prihajali tudi zgledi, kako užiti naravne lepote in prosti čas med trdim delom. Ivan Žan, ki je bil od konca 1872 župnik v Škofji Loki, je s seboj iz Bohinjske Srednje vasi prinesel tudi veliko naklonjenost planinstvu in ga širil med svojimi farani. Njegovo delo in vpliv bi bilo smiselno še podrobneje raziskati.

Na škofjeloškem območju se je zanimanje za ustanovitev svoje podružnice SPD najhitreje razširilo v Selški dolini.

Po zgledu Kamnika, Radovljice in Kranja so začeli s pripravami za ustanovitev svoje podružnice SPD. Krekov prijatelj in stanovski tovariš Anton Pfajfar, župnik v Dražgošah, je zaprosil Kranjsko podružnico SPD, da prepusti loški sodni okraj Selški podružnici. Na občnem zboru Kranjske SPD, 15. januarja 1907, so v ta predlog privolili. 24. januarja so se Selčani že zbrali na ustanovnem shodu in ustanovili svojo podružnico SPD za loški sodni okraj.

Bližina podružnic SPD v Radovljici ter Kranju in osrednjega SPD v Ljubljani, kamor so se povezali planinsko zavedni Ločani in Selčani, je gotovo vplivala na to, da so se kasneje odločili za ustanovitev svoje podružnice, kot bi se sicer. Zato so po njeni ustanovitvi postopno vstopali vanjo.

Ustanovni shod za planinstvo navdušenih je bil 24. januarja 1907 na Češnjici. Prepričani o svojem pravem poslanstvu so poprijeli za delo, izpolnili vse formalne pogoje in 21. maja 1907 izvedli svoj prvi občni zbor. Za načelnika je bil izvoljen Anton Pfajfar, župnik v Dražgošah, Josip Demšar, usnar iz Železnikov, pa za njegovega namestnika. Tajnik je bil Ivan Stupica, učitelj iz Dražgoš, blagajnik Franc Šmid, župan iz Selc. Odborniki so bili še Jurij Karlin, župnik iz Sorice, Franc Sever, župnik pri Sv.

Lenartu, Franc Demšar, župnik na Zalem Logu, in Gabrijel Thaler, gostilničar iz Železnikov. Ob ustanovitvi je bilo v podružnici vpisanih 17 članov, do konca leta pa se je to število povečalo na 20.

Zanimiva je tudi sestava prvega odbora podružnice SPD. Od osmih članov so bili štirje župniki, po en župan, učitelj, usnjar in gostilničar. Lahko rečemo, da je bila to kar takratna zgornja plast krajanov Selške doline. Vpliv in hribovska naravnost J. E. Kreka pa sta očitna med cerkvenimi dostojanstveniki. Tudi poklici tistih, ki so se pred letom 1907 povezali v naše bližnje podružnice SPD, so zanimivi: nadučitelj, učitelj, župan, notar, sodnik, odvetniški kandidat, zdravnik, urar, usnjar, trgovec, gostilničar.

Danes se lahko sprašujemo, kateri datum vzeti za rojstni dan podružnice SPD za škofjeloški sodni okraj. Ali je to 24. januar, datum ustanovnega shoda, ali 21. maj 1907, ko so izvedli prvi občni zbor. Po mojem prepričanju je to 24. januar 1907, saj se je takrat 17 zbranih dogovorilo za ustanovitev Selške podružnice SPD. Ustanovni shod ali ustanovni občni zbor je za namen ustanovitve podružnice SPD popolnoma isto. Pomemben je namen, zaradi katerega so se sestali, formalnostim so pa zadostili na prvem občnem zboru.

Pomembno vlogo pri ustanavljanju podružnice SPD in delu v začetnih letih je imel dr. Janez Evangelist Krek, ki ga upravičeno štejemo za pobudnika planinstva v Selški dolini. Razgledan mož, po prepričanju krščanski socialist in organizator združništva na Slovenskem, je prihajal na obiske k materi na dom v Selcih. Po njeni smrti je večkrat prišel na počitnice na Prtovč, idilično vasico pod Ratitovcem. Kot znan ljubitelj planin in posebej Ratitovca je za planinstvo navdušil svoje prijatelje in znance. Med temi je bilo kar nekaj krajanov Selške doline. Med predgorjem z Ratitovcem in bohinjskimi hribi je videl čudovito povezavo, ki bi odprla planinstvu nove izredno lepe predele in nas povezala z osrednjim alpskim svetom. Za tako vlogo našega predgorja pa bi morali ustvariti potrebne razmere. Zato je bila Krekova ideja o izgradnji koče na Ratitovcu zelo hitro sprejeta, s povezavo Ljubljanske kotline z Bohinjem in naprej Triglavskim pogorjem pa utemeljena. Že sam Ratitovec je bil vedno in ob vsakem letnem času čudovit planinski cilj. To potrjuje tudi sedanji obisk tega vrha in navezanost nanj.

Novoizvoljeni odbor podružnice si je za glavno nalogo določil pridobivanje novih članov in markiranje poti. V dveh letih je število članov naraslo na 30. Že prvo leto so z markacijami in smernimi tablicami označili naslednja pota: iz Podbrda čez Sorico na Ratitovec, iz Sorice na Soriško planino, iz Železnikov in s Češnjice na Prtovč, iz Dražgoš čez Pečano na Ratitovec, iz Dražgoš čez Jelovico v Bohinjsko Bistrico, iz Železnikov čez Ostri vrh in iz Selc čez Golico k Sv. Lenartu.

Zelo živa je bila v odboru zamisel o postavitvi koče na Ratitovcu. V ta namen so 13. avgusta 1911 v Sorici priredili veselico. Njen dobiček so namenili izgradnji koče. Nabiranje prispevkov v denarju je bilo v takratnem času zelo težavno. Zaslužki so bili skromni, ljudje so se le s težavo preživljali. Dela ni bilo mogoče dobiti ali le v oddaljenih krajih, proč od doma. Nad ljudi je prišla nova nadloga – prva svetovna vojna. Planinstvo je takrat popolnoma zamrlo. Na vrhove Ratitovca, Lajnarja, Možica, Slatnika, Porezna, Blegoša ... so stopili italijanski vojaki z orožjem. Namesto nahrbtnikov za v hribe, so slovenski možje morali obleči uniforme in dati puške na rame. Štiriletna morija tudi našim krajem ni prizanesla, mnogi so za zmeraj ostali daleč od svojih domov, v tujem svetu.

GRADNJA PLANINSKIH KOČ TUDI NA LOŠKEM

KREKOVA KOČA NA RATITOVCU

Po končani vojni, ko so se ljudje že malo opomogli od tegob in žalosti, ki jim jo je prinesla, se je spet začelo porajati zanimanje za planinstvo. Tudi Selška podružnica je oživela. V njej se je začrtala velika vrzel. J. E. Krika ni bilo več. Ostala pa je njegova ideja o koči na Ratitovcu. Sestavili so poseben gradbeni odbor za izgradnjo koče. Vodil ga je dr. Rudolf Andrejka, pravnik, ki je v Selcih imel svoj drugi dom pri ženi, domačinki Miciki Tavčar.

Kakšna bo kočica in koliko bo stala, je bilo objavljeno v Planinskem vestniku v letu 1921. Dobila je že tudi ime "Krekova kočica na Ratitovcu", po svojem zaslužnem umrlem članu. Med ljudmi, zlasti med planinci, je vzbudila močno zanimanje in voljo.

Navedeno je tudi obsežno delo pri markiranju poti po celotnem območju Selške in Poljanske doline ter Škofje Loke. Zabeležene so že tudi prve poškodbe markacij, saj so planinstvu nenaklonjene vznemirjale.

Osrednja naloga podružnice je bila zbiranje sredstev in materiala za kočico na Ratitovcu. Ta naj bi imela prostrano jedilnico, spalnice za gospode in (ločeno) dame, dve posebni sobi, kuhinjo in vežo, v podstrešju ležišča in dve mansardni sobi. Ugodno za kočico je, kot navaja Planinski vestnik 1921 med društvenimi vestmi, da je lokacija na vrhu Ratitovca in je svež studenec čisto blizu nje.

Cene, ki so tedaj skokovito naraščale (omenjajo 60-% porast v letu dni), so povzročale veliko težav. Zato so se pri zbiranju sredstev posluževali vseh mogočih načinov: od bančnih posojil do pomoči hranilnic, posojilnic, prirejali so planinske veselice, srečelove, tiskali in prodajali razglednice, denarne kupone, prosili za prispevke. Prezrli niso niti kluba tarokistov v Škofji Loki. Vsi darovalci so bili vpisani v posebno knjigo, večji pa razglašeni za častne člane podružnice. Največji darovalec je bil Rojina iz Ljubljane, ki je izdelal vsa okna in vrata za kočico, v vrednosti 15.000 din. Otvoritev kočice je bila v nedeljo, 9. avgusta 1925. Dogodek je odmeval v časopisih Jutro, Slovenec in Slovenski narod. Na otvoritvi se je zbralo okrog 600 obiskovakev. Prva oskrbnica kočice je bila Franica Luznar iz Dražgoš.

KOČICA JE PRINESLA TUDI RAZOČARANJA

Komaj se je slavje otvoritve kače na Ratitovcu poleglo, že so se v odboru podružnice spoprijemali z dolgovi in opremljenostjo kočice. Povečali so članarino in zato izgubili kar nekaj članov. 43.000 din dolga in nad 3.000 din letnih obresti je odbor podružnice privedlo v brezizhoden položaj. Dr. Andrejka je zato predlagal, naj kočico prepustijo v last osrednjemu odboru SPD, če ta prevzame tudi vse dolgove. Predlog je bil gotovo z veliko grenkobo sprejet.

Osrednji odbor SPD v Ljubljani v Šeleburgovi ulici 7/II. je pod predsedstvom dr. Frana Tominška sprejel sklep o prevzemu kočice na Ratitovcu in se zavezal plačati tudi dolgove. Kočica na Ratitovcu je tako prešla v last in upravljanje osrednjega odbora SPD.

Med odborniki Selške podružnice SPD je ostal grenak priokus, da so zmogli opraviti veliko delo in postavili lepo kočico na Ratitovcu. Niso pa zmogli pritegniti "dolinskih denarnikov", da bi pokrili dolg po izgradnji. To je omajalo trdnost podružnice, ki je vedno bolj "tonila v nedelo", članstvo se je zmanjševalo.

Odboru podružnice so bili na seji 25. 11. 1928 izrečeni očitki, da nič ne dela. V obrambo so navedli velik trud in žrtve pri gradnji kočice na Ratitovcu, ki pa je niso mogli obdržati. Odbor tudi priznava, da je največ članov iz Škofje Loke in je zato pripravljen odstopiti odborniška mesta Ločanom. Zadnji občni zbor Selške podružnice SPD je bil izveden 1. aprila 1929 na Frtici v Selcih. Soglasno so sklenili, da se zaradi večje gibljivosti odbora sedež prenese v Škofjo Loko. Odborniškimi funkcijami so se odrekli Anton Pfajfar, Franc Šmid in Franc Šušteršič, podpredsednik, dr. Fran Jerala, pa je bil zadolžen sklicati izredni občni zbor z dnevnim redom:

- Spremembe pravil glede sedeža.
- Nadomestne volitve.
- Slučajnosti.

SEDEŽ PODRUŽNICE PRENESEN V ŠKOFJO LOKO

Prvi občni zbor nove podružnice je bil 12. maja 1929 v Škofji Loki. Podružnica se je preimenovala v Škofjeloško podružnico SPD s sedežem v Škofji Loki. Njen prvi predsednik je bil dr. Fran Jerala, odvetnik v Škofji Loki. Za namestnika so izvolili dr. Rudolfa Andrejko, namestnika velikega župana v Ljubljani, tajnik je postal Franc Plestenjak, ravnatelj tovarne Šešir, blagajnik Franc Žebre, trgovec iz Škofje Loke,

drugi člani odbora podružnice so bili: Franc Šušteršič, župnik iz Selc, Lovro Planina, dežnikar iz Škofje Loke, Franc Demšar, posestnik iz Zalega Loga, Lovro Pintar, posestnik iz Sorice in France Planina, profesor na Gimnaziji v Kranju. Iz sestava odbora podružnice se vidi, da je bilo tedaj planinstvo cenjeno, pa tudi, komu je bilo prvenstveno namenjeno.

Novi odbor je znal ceniti delo zadnjega predsednika Selške podružnice SPD, Antona Pfajfarja, zato mu je v priznanje za dolgoletno delo in vodenje podružnice poklonil album s fotografijami iz škofjeloške okolice.

Jeseni 1931 je predsednik dr. Jerala umrl. Predsedniške posle je do občnega zbora, 30. maja 1932, prevzel dr. Andrejka. Takrat so izvolili naslednji odbor: predsednik Franc Dolenc, lesni industrijalec iz Škofje Loke, namestnik ing. Srečko Šabec, ravnatelj Mlekarske šole v Škofji Loki, tajnik Ivo Košir, uradnik, blagajnik Avgust Potočnik, trgovec, odborniki: Rado Thaler, industrijalec, Rudolf Horvat, učitelj, Anton Fojkar, gostilničar in Pavel Okorn, mizarski mojster, vsi iz Škofje Loke. Podružnica je tedaj štela le 59 članov.

KOČA TUDI NA LUBNIKU

Tudi novi odbor Škofjeloške podružnice SPD je začel razmišljati o gradnji koče. Ideja, da bi jo postavili na Blegošu, hribu med Selško in Poljansko dolino, ni bila uresničljiva. Blegoš je bil mejno območje. To je omejevalo možnost prostega gibanja. Odbor se je zato odločil postaviti kočo na Lubniku, gori nad Škofjo Loko.

Koča na Lubniku je bila po nekaj več kot letu dni gradnje odprta 26. junija 1932. Omeniti velja, kako so zbrali denar za gradnjo koče in kako pokrivali njene stroške. Za 11.000 din so zbrali materiala in 5.000 din v denarju. 13.000 din so nabrali od prireditvev in podpor, 11.000 din pa je imela podružnica svojih sredstev v gotovini. Skupaj je bilo to 40.000 din. Po izgradnji koče je bilo še 17.531 din dolga. Za vračilo 13.000 din so pri Mestni hranilnici podpisali menico Franc Dolenc, ing. Srečko Šabec, Ivo Košir in Avgust Potočnik, vsi odborniki podružnice. Tako je ostalo še 4.531 din neporavnanih dolgov, ki pa so jih nameravali poravnati iz poslovanja koče in podružnice. Do II. vojne so odplačali 2/3 odobrenega kredita.

ŠKOFJELOŠKA PODRUŽNICA DO II. SVETOVNE VOJNE

17. maja 1935 je bil na občnem zboru podružnice ponovno izvoljen dotedanji odbor, le tajniške posle je prevzel Leopold Erjavec, železniški uradnik. Poslovanje koče na Lubniku je bilo uspešno, obisk je bil dober, dolgove so redno odplačevali.

V letu 1936 je podružnica izdala zemljevid Škofjeloškega pogorja v 2000 izvodih. Izdelal ga je Franci Otujac, tehnik iz Škofje Loke. Označil ga je z začetnicama OF, kar je med vojno povzročalo nemalo zanimanja nemške vojaške komande v Loki (Osvobodilna fronta).

Na občnem zboru, 15. marca 1937, je bil za predsednika odbora podružnice izvoljen Feliks Hafner, mesar iz Škofje Loke.

30. marca 1938 je bil naslednji občni zbor, ki je precej spremenil sestavo odbora. Vanj so bili izvoljeni: predsednik Feliks Hafner, podpredsednik ing. Srečko Šabec, blagajnik Avgust Potočnik, tajnik Viktor Žagar, tehnični vodja v škofjeloški predilnici, znan alpinist in član kluba Skala. Odborniki so bili: Janko Sicherl, učitelj, Igor Guzelj, trgovec, Franc Vraničar, frizerski mojster, Tine Oblak, frizerski mojster in Gabrijel Mateveber, urar. Pred novim občnim zborom je v oktobru 1939 Feliks Haffner predal predsedniške posle namestniku, ing. Srečku Šabcu, ki je vodil odbor do izvolitve novega.

V letu 1940 so bili na občnem zboru izvoljeni v odbor podružnice SPD naslednji: predsednik Ivan Mlakar, trgovec, podpredsednik ing. Srečko Šabec, blagajnik Avgust Potočnik, tajnik Martin Savnik, trgovec. Člani odbora pa so bili Viktor Žagar, Franc Vraničar, Igor Guzelj, Jože Krašovec, trgovski poslovodja in Janko Sicherl.

ZAČELA SE JE II. SVETOVNA VOJNA

38. marca 1941 je bil še zadnji občni zbor podružnice SPD pred vojno. Kočo na Lubniku je najemnica oskrbovala še do 19. oktobra 1941, ko jo je po prijavi domačega izdajalca obkolila nemška policija. Ustrelili so Jožeta Pavlico, oskrbničinega sina, in težko ranili Jožeta Vergota, ki je kasneje na Golniku v bolnici umrl. Oba sta bila vneta planinca in aktivista Osvobodilne fronte. Njima v spomin je na Lubniku vgrajena spominska plošča.

Nemci so kočo na Lubniku zemljiškoknjižno prepisali na D. A. V., ZWEIG Oberkrain – Assling. V letu 1943 so jo hoteli preurediti v opazovalno točko in bunker, zato so jo partizani 1. maja tega leta požgali. Enako usodo je na isti dan doživela tudi kočna na Ratitovcu, da ne bi služila okupatorju.

Naj omenimo tudi, da je odbor Škofjeloške podružnice SPD od osrednjega odbora SPD želel prevzeti kočo na Ratitovcu v najem. Krajevno rivalstvo pa je bilo že tedaj tolikšno, da je namero tiho prehitel domačin iz Železnikov, Drago Dolenc, sin vnetega planinca in nekdanjega odbornika Selške podružnice Karla Dolenca. Uspešno jo je upravljal, v splošno zadovoljstvo obiskovalcev, do maja 1940. Tedaj je kočo zaradi strateških interesov prevzela vojaška uprava.

II. svetovna vojna je onemogočila delovanje podružnic in osrednjega odbora slovenskih planinskih društev. Na vrsti je bil boj za preživetje slovenskega naroda. Na srečo pa se firerjeva zapoved: "Naredite mi to deželo nemško", ni uresničila. Tudi mnogi planinci so vedeli, kaj jim veleva domovinska dolžnost. Vključevali so se v vrste borcev za svobodo in mnogi darovali svoja življenja za lepote, ki so jih v svobodi uživali v vsej svoji prešernosti.

SVOBODA JE ZASIJALA TUDI PLANINCEM – OBNOVILI SO SVOJE DELO

Štiri leta krute vojne je minilo. S pomladjo 1945 je prišla svoboda. Povsod razvaline, povsod beda, požgani domovi in v črnino odeti ljudje. To je ljudi združevalo in jim dalo voljo do življenja in dela v svobodi. Tudi pogledi k vrhovom hribov in gora so bili vse pogostejši.

Loški planinci, kolikor jih je še bilo, so pripravili prvi občni zbor po osvoboditvi že 26. januarja 1946. Podružnico so preimenovali v Planinsko društvo (PD) in izvolili novi odbor: za predsednika PD Tineta Omana, računovodja, za podpredsednika Branka Šubica, uslužbenca, tajnik je bil Martin Savnik, trgovski poslovodja, blagajnik in gospodar pa Avgust Potočnik, trgovski poslovodja. Za prvo nalogo so si zadali ponovno zbrati in pridobiti članstvo, obnoviti kažipote in markacije na svojem območju in postaviti na Lubniku novo kočo. PD je štelo sprva 40 članov in jih že do konca leta povečalo na 88.

Avgust Potočnik je v letu 1949 odstopil. Posle gospodarja je prevzel Jože Čadež, posle blagajnika pa Savo Šink. Ostali člani upravnega odbora so bili: Jože Babič, predsednik disciplinskega sodišča, mg. ph. Otokar Burdych, Janez Cof; dr. Adolf Gerjol, Stanko Jaklič, Jože Klun, Anton Kramarič, Lovro Planina, načelnik markacijskega odseka, Janez Porenta, Janez Potočnik. Martin Potočnik, Janez Ravnihar in Franc Žontar.

Ob tako velikem zalogaju, kot je bila gradnja nove koče, je bilo treba imeti tudi veliko oporo v ljudeh, članih PD in v okolju, kjer je ta projekt nastajal. To so imeli. Skoraj masovno so se občani včlanjevali v PD. V letu 1948 je članstvo naraslo na 219, v letu 1949 na 459 in naslednje leto na 762. To število je bilo preseženo šele v letu 1959, ko je bilo vpisanih 840 članov (glej pregled članstva po letih).

Po izgradnji Doma na Lubniku, ki je opisana v posebnem poglavju, je vodstvo PD posvetilo največ pozornosti pridobivanju članstva in vsebini dela z njimi. Zelo se je povezalo tudi krajevno in sodelovalo na pomembnejših prireditvah. Vrstila so se predavanja, najraje so imeli potopisna z diapozitivi. Na izlete so odhajali s kamioni in se vsi prašni vračali. Ceste so bile makadamske. Pa so bili ti izleti vseeno zelo lepo doživetje.

PD je v svoje vrste vabilo mlade in že v letu 1954 ustanovilo mladinski odsek. Temu je sledila

ustanovitev alpinističnega odseka (AO), ki pa je po nekaj letih uspešnega dela prenehal delovati. Po zamenjavi generacije je AO spet začel z delom. Z začetki umetnih sten, usmeritve alpinistov v tekmovalne discipline plezanja in materialnega stimuliranja dosežkov, sta se AO in PD sporazumno razšla. Ustanovili so svoj Plezalni klub, včlanjeni so v večini pri PD ŠkofjaLoka.

PD je sodelovalo na razstavah loškega gospodarstva in prikazalo svojo dejavnost. Ob 50-letnici PD v letu 1957 sta Turistično društvo in PD organizirala planinski turistični teden v Škofji Loki. Ob tej priložnosti je PD razvilo svoj prapor.

Leto 1959 je značilno po velikem povečanju planinskih dejavnosti med šolsko mladino. S šolami je bilo dogovorjeno sodelovanje. Skupaj so organizirali več izletov in predavanj s planinsko tematiko. PD je delo mladih tudi finančno podprlo. Večja je bila udeležba na pohodih, ki so postajali že tradicionalni, začeli so z izleti po Slovenski planinski transverzali. Po nekaj letih je velika zagnanost pojenjala pri vodenju in tudi pri učencih. Število izletov in predavanj se je zmanjšalo, pripravljenosti za aktivno delo ni bilo več. PD je vlagalo velike napore v obnovitev planinskih aktivnosti mladih in pomagalo izobraziti kar 9 mladinskih planinskih vodnikov. Potrebni so bili novi dogovori z vodstvi šol. Le gimnazijski planinski odsek je zadržal svojo dejavnost na približno enaki ravni.

Potem ko je vodstvu PD uspelo vzbuditi večji interes za planinstvo pri učiteljih, se je dejavnost mladih planincev spet dvignila. Vzoredno je večjo dejavnost razvil tudi mladinski odsek pri PD. Pomembno zaslugo ima pri tem Franc Kalan, telovadni učitelj, ki je veliko mladih popeljal po Slovenski planinski transverzali. Kar sedem mladih planincev jo je tudi zaključilo in pridobilo značke transverzale.

V letu 1962 se je zamenjalo vodstvo PD. Tineta Omana je nasledil Miloš Mrak, ki je predsedoval Upravnemu odboru PD naslednjih 18 let. Tajniške naloge je opravljal Jože Babič, blagajniške pa že od leta 1949 Savo Šink. Tudi novo vodstvo se je trudilo obdržati in povečevati dejavnosti mladih planincev in dobre stike s prosvetnim kadrom in z vodstvi šol. V tem je bilo uspešno.

Mladi so se dejavnije povezali v koordinacijski odbor za Gorenjsko in v Mladinsko komisijo pri PZS. Večjo delavnost so pokazali mladi planinci iz delovnih organizacij.

Gorska straža je bila pomemben člen v delu PD. Navade trganja cvetja, zlasti zaščitene, je bilo treba preprečevati na rastiščih. Gorska straža se je s 15 člani razvila v postajo, bazi pa je imela tudi v Železnikih in Žireh. Sodelovala je s taborniki pri varstvu flore na rastiščih planinskega cvetja v Polhograjskih Dolomitih, na Ratitovcu in Golici. Organizirala je vsakoletne tečaje za usposabljanje novih gorskih stražarjev in s predavanji gradila odnos do flore in narave. Trdo delo se je obrestovalo, danes vidimo v odnosu do narave velik napredek.

UO si je od leta 1962 prizadeval znova vzpostaviti AO, vendar dlje od sekcije, ki je bila vključena v AO Kranj, ni prišel. To je uspelo šele v letu 1976. AO je imel le skromno opremo in je bil brez kadrovskega zaledja. Zato je že jeseni začel z alpinistično šolo in jo nato organiziral vsako leto. V Puštalskem gradu je pridobil prostor za sestajanje in za šolo, v loški vojašnici pa plezalni vrtec. Možnosti za delo so ob pomoči PD pomembno izboljšali, kar se kaže tudi v večjem prilivu mladih v vrsto AO. V šestih letih je alpinistično šolo obiskalo 51 tečajnikov, od tega kar 18 deklet. Svoje sposobnosti so preizkušali na plezalnih vzponih v stenah domačih Alp, v švicarskih Alpah, italijanskih Dolomitih, v Avstriji in celo v Ameriki. Po desetih letih uspešnega dela se je AO sporazumno z UO izločil iz PD in ustanovil Plezalni klub. Nove panoge plezanja v umetnih stenah in tekmovalni sistem je omogočil boljše finansiranje iz proračunskih sredstev. Rezultati kažejo, da je bila odločitev pravilna.

Za aktivne planince so izleti vedno najmikavnejši. Teh je bilo veliko. 25–30 jih je letno organiziral in vodil Jože Čadež, vse udeležence je vedno vpisal v knjižico. Udeležba na izletih je bila 15–25 planincev. Prehodili so dobredno vsako ped Škofjeloškega pogorja, občasno pa odšli tudi na daljše ture v sredogorje in visokogorje. Dva ali trije izleti na leto pa so bili masovni, npr. za Dan planincev ali udeležba na planinskih slavjih. Z veliko masovnimi izletmi je PD proslavilo 70-letnico PZS v letu 1963 in 60-letnico

PD v letu 1967.

Taka izletniška dejavnost je trajala vse do začetka leta 1988, ko je Jože Čadež 21. februarja vodil predzadnji izlet Luša–Mlaka–Javorje in vpisal 17 udeležencev. Od leta 1967 dalje je v 31 letih vodil 700 izletov z 12.978 udeleženci. Zadnji vpisani izlet pa je vodil 29. 6. 1989. S 17 udeleženci so se iz Selc povzpeli v Lajše. Vsa evidenca je ohranjena.

Izletniško dejavnost so nadaljevali mlajši vodniki v novoustanovljenem vodniškem odseku. To je navedeno v svojem poglavju.

Veliko skrb je vodstvo PD posvečalo poslovanju v Domu na Lubniku in vzdrževanju objekta. Promet se je s povečevanjem števila planincev in s postopno rastjo materialnih možnosti povečeval. Člani UO so pogosto dežurali v strežbi gostom, z udarniškim delom pri vzdrževalnih delih, pripravi drv, urejanju poti in drugem. To je pomembno prispevalo k pozitivnim rezultatom poslovanja.

Za uspeh PD so skrbeli tudi s prireditvami in med njimi je bila najbolj poznana pustna maškerada. Cenjena in dobro obiskana prireditev je UO in še mnogo dela voljnih planincev zaposlovala kar ves teden, posamezne pa tudi več.

Z začetkom telovadnega pouka za šoloobvezne otroke v dvorani Telovadnega društva Partizan, pa je ta možnost prenehala. Prostovoljno delo se je ohranjalo tudi naprej. Za dolgoletno prizadevno in uspešno delo je PD v letu 1969 prejelo zlato značko Planinske zveze Jugoslavije, 9. januarja 1972 pa mu je Skupščina občine Škofja Loka podelila veliko plaketo občine.

1000–letnica Škofje Loke, v letu 1973, je bila primerna priložnost za slovesnosti in dokazovanje dejavnosti. PD je ob sodelovanju Zveze borcev, Loškega muzeja, PD Železniki in Žiri speljalo po vrhovih, znamenitih krajih in po mejah občine Loško planinsko pot. Vso je markiralo, označilo s smernimi tablicami, izdalo dnevnik, namestilo vpisne knjige, žige in skrinjice na dogovorjena mesta ter izdalo spominske značke. Loško planinsko pot so planinci predali svojemu namenu 25. maja 1973.

Po sedemdesetem letu se je loškimi planincem začel uresničevati desetletja star sen – priprave za izgradnjo koč na Blegošu. Po odpravi še zadnje dileme, da se poljanski planinci odrekajo gradnji, se je lotilo loško PD. Na temeljih pogorele pastirske staje so zgradili novo planinsko kočjo in jo 18. septembra 1977 dali v uporabo planincem. Močno sneženje na dan otvoritve je gotovo pripomoglo k temu, da se je kočja med domačini in med planinci "dobro prijela". Že čez 5 let je bila še povečana in do današnjih dni posluje pozitivno. PD se tudi tu kaže kot dober gospodarj, z načrti za prihodnje pa želi postati še boljši.

NOVEJŠE OBDOBJE PD ŠKOFJA LOKA

Pod novejše obdobje opredeljujemo zadnjih dvajset let, tj. po pomembnejši menjavi generacij v organih PD. Lahko z gotovostjo rečemo, da so ustanovitelji Anton Fajfar, Josip Demšar, Ivan Stupica, Franc Šmid, Jurij Karlin, Franc Sever, Franc Demšar in Gabrijel Thalar, za njimi pa dr. Franc Jerala, dr. Rudolf Andrejka, Lovro Planina, Franc Dolenc, ing. Srečko Šabec, Avgust Potočnik, Feliks Hafner, Martin Savnik, Tine Oman, Jože Čadež, Savo Šink, Miloš Mrak, Jože Babič, Franc Žontar, prof. France Planina, Janko Oblak in še mnogi drugi, skozi desetletja predani planinstvu zapisali sedanji generaciji veliko zadolžnico. S svojim delom in pogledom naprej so označili pot, ki jo premagujemo danes.

Planinstvo je organizirano skladno z Zakonom o društvih in prakso v PZS. Najvišji organ je občni zbor, ki se po tradiciji sestaja vsako leto. Naloge, ki jih določi občni zbor, in sprotne – tekoče, opravljata UO in predsednik, ki ga tudi vodi in ima pristojnost izvršilnega organa. Posamezne dejavnosti so v PD organizirane kot sekcije, odbori, komisije in skupine. V osnovnih šolah so to planinski krožki v okviru občolskih dejavnosti. Nekoliko izjemen status ima Gorska reševalna služba (GRS), ki je služba posebnega pomena in financirana iz sredstev proračuna Republike Slovenije.

Organizacijska oblika PD je naslednja :

OBČNI ZBOR				
UPRAVNI ODBOR				
NADZORNI ODBOR			PRESEDNIK PD TAJNIŠTVO	
Vodniški odsek	Markacijski odsek	Odsek varstva gorske narave	Mladinski odsek	Gorska reševalna služba
Odbor pohoda Pasja ravan – Dražgoše		Odbor Kluba Lubnikarjev	Komisija za Loško planinsko pot	
Planinska skupina Termo	Planinska skupina Unitech	Planinski krožki OŠ – Ivana Groharja – Cvetka Golarja – Šk.Loka – Mesto	Planinska skupina – dijakov – študentov	

Odseke in GRS vodijo načelniki, odbore in komisije predsedniki, skupine vodje skupin, krožke pa mentorji. Vsi načelniki, predsedniki in vodje skupin, od mentorjev pa iz vsake šole po eden, so člani UO po položaju. Približno polovica članov UO je voljena na občnem zboru PD. Mandat vseh organov je 4 leta in so lahko znova izvoljeni. Razvejena organizacija je posledica širokih nalog, ki jih PZS in PD opravljajo, in števila članstva v posameznem PD. To se je gibalo odvisno od razmer v družbi in ga zato prikazujemo od ustanovitve SPD do danes.

ČLANSTVO OD USTANOVITVE DO LETA 2000

Število članov se je v Selški podružnici, Škofjeloški podružnici in v Planinskem društvu skozi leta spreminjalo. Lahko bi rekli, da je bilo najbolj odvisno od tega, kako si je odbor prizadeval za pridobivanje članstva.

V začetnih letih organiziranega planinstva pa tudi ni bilo članstvo namenjeno vsem. Iz navedb poklicev odbornikov podružnice lahko vidimo, da je bilo planinstvo v začetnih letih namenjeno imenitnejšem in izobražencem. Ti so imeli čas in denar, da so lahko najeli vodiče, nosače in prevoznike do pod hribov. So pa tudi znali ceniti lepote krajine in se ponašali tudi z osvojenimi vrhovi in opravljenimi turami. Navadni ljudje, delavci in kmetje, so morali trdo delati za golo preživetje, običajno so izhajali iz velikih družin in imeli sami veliko otrok. Nedelje in praznike so imeli za počitek po celodnevem in celotedenskem trdem delu.

Ta miselnost pa se je začela spreminjati po tridesetem letu, ko so v odbor podružnice vključili tudi obrtnike, ki pa so bili spet vsi nosilci oziroma lastniki obrti, premožni in z velikim ugledom v svoji okolici. Tako je bilo vse do II. svetovne vojne. Šele po njej so se društva odprla za širše množice.

Članstvo se je povečevalo ob določenih akcijah in zgradnjah, pa tudi ob prehodu podružnice v Škofjo Loko. Tile podatki so gotovo zanimivi:

Število članov je v Selški podružnici naglo naraščalo. V letu 1922 jih je bilo 115, izmed 36 novih pa kar 25 iz Škofje Loke. V tem letu so bili v odbor podružnice izvoljeni tudi prvi trije Ločani: odvetnik dr. Fran Jerala, veterinar dr. Čeh in učitelj Jože Zupančič. Hitro rast članstva beležijo tudi v naslednjem letu. Zapisnik z območnega zbora, z dne 8. julija 1923 navaja, da je včlanjenih 187, od teh 84 iz Škofje Loke in okolice, 24 iz Železnikov in 20 iz Selc.

V letu 1924 je že 86 članov iz Škofje Loke, pa 26 iz Selc in Železnikov, s Češnjice 11, Zalega Loga 10, iz Sorice in Kroke pa 4, z Dobrave 2, 17 iz Poljanske doline, iz Ljubljane 10 in iz drugih krajev 8 članov. Skupaj je tako podružnica štela že 204 člane.

Podatki o članstvu bi bili preobsežni, če bi navajali vse za vsa leta. Zato so navedeni podatki za vsakih nekaj let. Če za katero leto ni podatka (teh nam manjka za približno tretjino let v dosedanjih 94 letih obstoja podružnice in PD), je vzeto leto, za katerega podatki obstajajo. Navajamo tudi razpon od najmanjšega do največjega števila članov v vmesnem obdobju. Tako bo pregled kljub ožanju še vedno dovolj nazoren.

Gibanje članstva po letih z največjim in najmanjšim številom članov v vmesnem času

Leto	Mladi člani	Člani	Skupaj	Najmanj	Največ
1907		17	17	ustanov. podruž. SPD	
1920		32	32	17	32
1923		191	191	36	191
1932		59	59	59	102
1946		88	88	ni podatkov	
1950		762	762	62	762
1955	97	364	461	376	588
1960	201	574	775	470	840
1965	425	968	1393	928	1393
1970	290	897	1087	1055	1155
1975	350	1114	1464	1184	1464
1980	388	1112	1500	1343	1545
1985	340	1145	1485	1460	1608
1990	600	950	1550	1121	1550
1995	429	861	1290	1284	1452
2000	408	828	1236	1141	1367

Razpolagamo s podatki za 65 letnikov. Dokumenti nekaterih vmesnih obdobj (1909–1919, 1923–1930, 1932–1946) in še nekaj posameznih let se žal niso ohranili, kar je za zgodovino planinstva na Loškem velika škoda.

V letu 1949 je prvič preglednica članstva izdelana tako, da so posebej evidentirani mladi člani. Pred tem letom niso nikjer omenjeni, zato je verjetno, da mladih med planince sploh niso vabili.

Zanimivo je tudi, kako je število članov nihalo in kaj je vplivalo na to. V letu 1922 je porast članov od 36 na 115 v letu 1923 pa celo na 191. V letu 1932 pa je padlo na samo 59 članov. To je bilo obdobje velikih prizadevanj za izgradnjo koče na Ratitovcu, ko so rabili veliko pomoči ljudi za vsa dela. Delno je na nihanja članstva vplivala tudi gospodarska kriza.

Po izgradnji so se začeli problemi z odplačevanjem dolgov, številu članstva ni bila namenjena pozornost in se je zmanjšalo. Morda pa jih odbor po izgradnji ni več rabil.

Po prenosu podružnice v Loko se je začelo članstvo praktično pridobivati na novo. Člani iz Selške doline so bili bolj redki.

V povojnem času je odbor začel na novo pridobivati člane. Od 88 članov v letu 1946 je naslednje leto

število padlo na 62, nato pa strmo naraščalo naslednja tri leta, na 219 v letu 1948, naslednje leto na 459 in v letu 1950 na 762. Tudi se vidi velik vpliv izgradnje doma na Lubniku. Ta vsesplošna akcija v Loki in vidni rezultati gradnje na vrhu Lubnika so privabili v PD tolikšno število članov. To se je nato v naslednjem desetletju umirilo na število med 400 in 500. V letu 1961 je članstvo loškega PD prvič doseglo in preseglo število 1000. S 376 mladimi planinci in 662 odraslimi članovi, se je loško PD s 1038 člani uvrstilo med največja PD v gorenjski regiji in tudi v Sloveniji. Pod 1000 članov niso več padli. Najvišje število članstva je bilo doseženo v letu 1981, kar 1608. Od teh je bilo 418 mladih. Tolikšna rast je bila predvsem zaradi splošne ugodne družbene klime, ki je vzpodbujala včlanjevanje v društva. Tu so pa PD imela prednost zaradi svoje tradicije, utečenosti v delu in materialnega zaledja v kočah, planinskih domovih in drugih objektih. Na porast članstva je vplivalo tudi urejeno in dobro organizirano včlanjevanje s pobiranjem članarine.

Kmalu za porastom je znova sledil padec članstva. Ekonomske razmere so se pri nas v Sloveniji, in takrat še Jugoslaviji, začele slabšati (velika inflacija, težje razmere za preživljanje in zaposlovanje). Vedno več je bilo tudi medrepubliških napetosti, ki so privedle do razdružitve. Slovenija se je osamosvojila. Večjo vlogo je dobil kapital. Zaposlovanje se je praktično zaustavilo, mnogo delovnih mest pa ukinilo. V ekonomske težave so zašle cele panoge gospodarstva, mnoga podjetja so propadla, nezaposlenost je strmo narasla. Te razmere so vplivale tudi na članstvo v društvih, tudi v PD. V zadnjem desetletju stoletja in tisočletja je bilo najmanjše število članstva v letu 1997 – 1141, od tega 381 mladih. Zadnja leta pa se postopno spet povečuje in smo v letu 2000 zabeležili 1236 članov, od teh 408 mladih.

Članstvo je upadalo v skoraj vseh PD celotne PZS, ki je štela že čez 140.000 članov, sedaj pa 76.000. Škofjeloško PD je po velikosti na Gorenjskem takoj za PD Radovljica in PD Kranj, v Sloveniji pa je po številu članov na 9.mestu.

V nadaljevanju je opisano delo po posameznih dejavnostih PD s poudarkom na zadnjih dveh desetletjih.

GOSPODARSKA DEJAVNOST JE IMELA V PD POSEBEN POMEN

Pomen gospodarske dejavnosti za PD je zgodovinsko pogojen z razvojem planinstva. Težja dostopnost planinskih ciljev je samo klicala po gradnji planinskih koč. Še bolj odločujoča pa je bila tekmovalnost s tujci, ki so si z gradnjo koč hoteli polastiti posamezne planinske predele. Tako razpoloženje in prepričanje je bilo tudi med planinci na Škofjeloškem. Rekreatijski in turistični pomen koč je bil še v ozadju, je bil drugotnega pomena.

Izgradnji Krekove koč na Ratitovcu je sledila izgradnja koč na Lubniku. Po požigu obeh 1. maja 1943. leta, je bila izgradnja novih koč prioriteta naloga po končani vojni in po ponovnem začetku dela PD. Iz skupnega PD se razvijeta dve samostojni, PD Škofja Loka in PD Železniki. V nadaljevanju zato obravnavamo samo PD Škofja Loka in njegovo gospodarsko dejavnost.

NA POGORIŠČU KOČE NOV DOM NA LUBNIKU

Prva koča na Lubniku (1027 m) je bila zgrajena že leta 1932, v leseni izvedbi. Takratni odbor je zbral sredstva s podporami, prireditvami, nekaj pa je imel lastnih sredstev. Za preostanek se je zadolžil pri Mestni hranilnici. Za 13.000 din so ugledni člani odbora podružnice podpisali menico, ki je bila do začetka vojne v letu 1941, odplačana v višini 2/3 odobrenega kredita. Kočo je do 19. 10. 1941 upravljala še oskrbnica Pavlica.

Po osvoboditvi v letu 1945 so se kmalu zbrali bivši člani podružnice SPD in na občnem zboru, 26. 1. 1946, ustanovili novo društvo. Sprejeli so sklep, da ponovno zberejo vse člane, obnovijo markirane poti in zgradijo novo kočo na Lubniku. Načrt za kočo je napravil Marjan Masterl, ki ga je PZS z nekaterimi izboljšavami odobrila in obljubila svojo finančno pomoč v okviru možnosti. Odbor PD je ustanovil

gradbeni odbor, ki ga je vodil gradbenik Franc Žontar.

Stekle so priprave za pridobitev gradbenega dovoljenja za zbiranje sredstev in gradbenega materiala. Najprej so očistili pogorišče prejšnje kočice in pričeli z izkopi za gradbeno jamo. Pri tem so pridobili veliko količino kamenja, iz katerega so napravili nad 200 m³ peska za gradnjo.

Na vrhu Lubnika so morali spraviti drobilec kamenja. Postavili so barako za shrambo orodja in materiala. Streha je služila za zbiranje vode, da so lahko v letu 1950 pričeli z gradnjo.

Les, cement, opeko in železo so s kamioni dostavljali v Breznico. Od tu pa so s konji material prepeljavali v gozd na odprto skladišče (pod zasilno streho), naprej pa so ga na ramah in hrbtih nosili marljivi planinci in mnogi drugi občani. Vsa gradbena dela je vodil Franc Žontar in so bila opravljena v lastni režiji. Delo je potekalo v glavnem ob sobotah in nedeljah. Udeleževalo se ga je veliko članov, člani nekaterih delovnih in sindikalnih organizacij, učenci šol, vojaki loške garnizije. V letih gradnje 1950 – 1952 je bilo izvršenih 33.565 prostovoljnih delovnih ur. Leta 1953 pa so bila opravljena še notranja dela in oprema vseh prostorov. Dom je 25. 5. 1953 slavnostno odprl loški rojak in velik ljubitelj Lubnika, Boris Ziherl, ob udeležbi preko 500 planincev. Poimenovali so ga v Dom na Lubniku.

K stroškom gradnje doma v višini 6.219.163 din je prispevala PZS 2.523.000 din, Okrajni ljudski odbor Kranj, Mestni ljudski odbor Škofja Loka in razne organizacije in podjetja 1.877.612 din, PD samo pa še 1.817.651 din, ki jih je zbralo s članarino in organiziranjem raznih prireditev. Niso pa tu šteti tisoči prostovoljnih ur, ki so jih opravili planinci in drugi občani. Priznani slovenski umetnik in loški rojak, akademski slikar Gvido Birola, je PD za Dom na Lubniku daroval umetniško sliko Koledniki. Temu zgledu so se pridružili tudi slikarji Potočnik, Primožič in Lorbek.

Poslovanje v letih po otvoritvi je zahtevalo dodatne izboljšave na zgradbi. Tako so obložili zunanje stene z eternit ploščami. V stavbi zgrajena cisterna za vodo kapnico se je kmalu izkazala za premajhno in so poleg nje postavili še železen rezervoar. V posteljah so nadomestili stare žičnice z jogi vložki. Montirali so hidrofor za tekočo vodo v kuhinji in šanku, bojler, pralni stroj, hladilnik in zamrzovalni skrinji. Za razsvetljavo so nabavili bencinski agregat. Ker pa so vaščani Breznice in Sopotnice 1957 začeli napeljevati elektriko v vasi, so se tudi planinci priključili tej akciji in 1. julija 1958. leta dobili na Lubnik električno razsvetljavo. Telefonsko povezavo s svetom so v domu dobili že 12. decembra 1954. Pri akciji napeljave telefona in elektrike je izdatno pomoč nudil garnizon tukajšnje vojske.

V Breznici je PD leta 1953. dobilo od občine v uporabo zapuščen hlev. V njem so uredili majhno skladišče za potrebe oskrbe doma. Od tu je Franc Vizjak, kmet iz Breznice, z vprego dostavljal material v dom vse od leta 1964 dalje. Pred tem pa je dom imel lasten prevoz, konja ali mulo in zanju so zgradili pod vrhom majhen hlev. Voz je bil shranjen v Breznici. Oskrbniki so sami prevažali material iz Škofje Loke. Za prenos in prevoz na Lubnik so morali razširiti obstoječ kolovoz pod vrhom in na novo trasirati pot.

Oskrbovanje doma je bilo vedno težavno. Do leta 1984 je sosed Vizjak s konjem prenašal in prevažal vse potrebno za potrebe doma. Zaradi bolezni gospodarja in ostarelega konja, so 5 let vso robo nosili na Lubnik z nahrbtniki, dokler ni bila v letu 1989 zgajena žičnica. Oskrba je bila s tem zelo olajšana.

Dom na Lubniku je bil vsa leta primerno vzdrževan in postopno obnavljan. Zamenjana je bila kuhinjska oprema in dopolnjena z gospodinjskimi aparati. Postavljen je bil nov štedilnik, lesena tla v jedilnici zamenjana s keramičnimi ploščicami, zamenjana so bila vsa okna na celi stavbi, železen rezervoar za vodo nadomeščen z nerjavečim, kletni prostor predelan v zimsko sobo Lubnikarjev, obnovljena drvarnica in opravljena še druga manjša dela in sprotno vzdrževanje. Okoli doma je v celoti obnovljena ograja. Pripravljajo dokumentacijo za temeljito obnovo in razširitev sanitarij in strežnega pulta v jedilnici.

Vrh Lubnika s svojo dominantno lego služi tudi kot komunikacijski posrednik televiziji radiu, Elektro Gorenjske in cestarjem Gorenjske. V jeseni leta 2001 je bil ves komunikacijski sistem posodobljen in obnovljen.

OSKRBNIKI, KUHARSKO IN STREŽNO OSEBJE NA LUBNIKU

V 49 letih, od otvoritve Doma na Lubniku do sedaj, se je pri opravljanju oskrbniških, kuharskih nalog in v strežbi zvrstilo več oseb. To kaže na zelo pogosto menjavo, kar gotovo ni dobro vplivalo na počutje obiskovalcev. Največ časa je bila oskrbnica, kuharica in strežnica obenem Micka Taler iz Zgornje Sorice, kar 7 let – od februarja 1965 do konca novembra 1971. Nje se še sedaj mnogi spominjajo. Za svojo 80-letnico je lani v septembru spet obiskala Lubnik. Pravi, da ji je največ pomenil v življenju, vedno se rada spominja, planinci so bili prijetni ljudje.

Tri sezone sta bila kuharica in oskrbnik Marija in Ivan Okršlar. Štiri zadnje sezone, od marca 1998 naprej je oskrbnica in kuharica Majda Vidic. Dve sezoni je bil oskrbnik De Franceschi Lucio, med prijatelji Lučo, štiri sezone pa je pomočnik oskrbnici Majdi. Tako je Lučo na Lubniku že kar 6 sezon. V občasno pomoč pa mu je tudi žena Mika. Marsikateri planinec danes reče, grem k Lučotu. Imajo ga radi in to je za Dom na Lubniku najbolj koristno.

V nadaljevanju navajamo vse oskrbnike, kuharice, strežnice, ekonome po sezonah, od začetka poslovanja doma do konca leta 2001:

Priimek, ime	naziv	oskrbovanje od – do
GALJOT FANI	oskrbnica	16. 10. 1952 – 15. 12. 1955
DEMŠAR PAVLE	ekonom	01. 05. 1954 – 09. 01. 1956
ŠIFRER ANICA	natakarica	01. 02. 1955 – 30. 09. 1955
KLANČAR MIRKO, ANGELA	oskrbnik, kuharica	01. 12. 1955 – 15. 06. 1961
POLAK FRANC, MARIJA	oskrbnik, kuharica	01. 07. 1961 – 25. 02. 1963
SADAR IVAN, MAGDA	oskrbnik, kuharica	01. 04. 1963. – 30. 09. 1964
DAGARIN GABRIJELA	kuharica	23. 02. 1964 – 31. 05. 1964
HAFNER ANGELA	oskrbnica	01. 11. 1964 – 15. 10. 1965
TALAR MARIJA	oskrbnica	15. 02. 1965 – 30. 11. 1971
RAVNIKAR JANEZ	oskrbnik	27. 10. 1965 – 05. 12. 1967
VIDIC MARJAN, MARIJA	oskrbnik, kuharica	01. 03. 1972 – 15. 01. 1973
BOZOVIČAR JOŽE, ANICA	oskrbnik, kuharica	16. 03. 1973 – 31. 12. 1975
MEŠKO STANE, ANICA	p.oskrb., oskrbnica	16. 03. 1976 – 16. 11. 1976
DROLC FRANC	oskrbnik	16. 11. 1976 – 31. 03. 1977
HRNČIČ ALOJZIJA	kuharica	16. 11. 1976 – 30. 04. 1977
KAČ ANGELA	oskrbnica, kuharica	01. 04. 1977 – 30. 09. 1978
MEŠKO ANICA, STANE	oskrbnik, kuharica	01. 04. 1979 – 13. 12. 1979
TELL BERTA	oskrbnica	01. 03. 1980 – 31. 01. 1982
TELL BERNARDO	oskrbnik	01. 06. 1980 – 31. 12. 1980
MEŠKO ANICA	oskrbnica	17. 03. 1982 – 31. 12. 1982
ZALETELJ ANTONIJA	oskrbnica	01. 03. 1983 – 03. 01. 1984
LUKAN ANTON	oskrbnik	01. 03. 1984 – 31. 01. 1985
NASTRAN BENO, ZINKA	oskrbnik, kuharica	01. 05. 1985 – 15. 11. 1985
LUKAN MAJDA	oskrbnica	01. 03. 1984 – 31. 01. 1985
CESAR STANKO	oskrbnik	01. 03. 1985 – 23. 05. 1985
JUVANČIČ MILAN, DRAGICA	oskrbnik, kuharica	12. 06. 1985 – 05. 11. 1986
KAVČIČ JANEZ, MARIJA	oskrbnik, kuharica	05. 11. 1985 – 06. 01. 1986
BOLKA MIROSLAV	oskrbnik	20. 03. 1987 – 31. 12. 1987

BOLKA MIR., HUDNIK TONČKA	oskrbnik, kuharica	19. 03. 1988 – 31. 01. 1989
MEŠKO ANICA, STANE	oskrbnik, kuharica	18. 03. 1989 – 31. 12. 1989
MARJANOVIČ GORAZD	oskrbnik	24. 03. 1990 – 31. 01. 1991
OKRŠLAR IVAN, MARIJA	oskrbnik, kuharica	19. 03. 1991 – 10. 08. 1993
KERIN HELENA	oskrbnica	11. 08. 1993 – 30. 11. 1993
GORŠEK FRANCI, KOKALJ DANE	oskrbnika	01. 12. 1993 – 05. 01. 1994
PIVK MAGDA, LILI ERDELJEC	oskrbnica, kuharica	19. 03. 1994 – 16. 06. 1994
GORŠEK FRANCI	oskrbnik	17. 06. 1994 – 07. 07. 1994
DOLMOVIČ J., VOGRINC ZDENKA	oskrbnik, kuharica	07. 07. 1994 – 03. 01. 1995
DE FRANCESCHI LUCIO	oskrbnik	15. 03. 1996 – 31. 12. 1997
VIDIC MAJDA	oskrbnica	01. 03. 1998 – 10. 01. 2001

Osebjū so pogosto ob koncih tedna in ob praznikih pomagali še člani upravnega odbora in drugi planinci, ki smo jim pri delu zaupali. Ta način dela se je ob spremenjenih pogojih poslovanja v zadnjih letih spremenil, tako da osebe samo zagotovi pomoč, če je le to potrebno.

Pri oskrbovanju so v veliko pomoč tudi gospodarji, ki pomagajo skrbeti za funkcioniranje objekta in za uspešno poslovanje. Občasno za različna dela pridobimo še druge planince, ki to delo opravijo, kot nekoč, prostovoljno. In tako bo Lubnik živel še naprej.

GRADNJA KOČE NA BLEGOŠU

Zamisel o graditvi koče na Blegošū sega v leto 1929, saj je že takratni odbor podružnice o tem razpravljaj. Blegoš je bil s svojim 1562 m visokim in razglednim vrhom priljubljena planinska točka med Selško in Poljansko dolino. Vendar zaradi bližine stare jugoslovansko – italijanske meje in kasnejših utrdbenih del na tem območju, gradnja ni bila možna. Ideja o koči na Blegošū pa ni zamrla. Člani PD Škofja Loka so na občnem zboru leta 1971 predlagali, naj društvo prične akcijo za postavitvev koče. Ker je na Le–skovški planini tedaj že stala staja za živino s prostorom za pastirja, so se začeli dogovarjati s Kmetijsko zadrujo, da bi pastirjev prostor preuredili še za prenočevanje planincev. Na nesrečo pa je lesena staja v letu 1972 pogorela in je postala želja loških planincev neuresničljiva. Na občnem zboru leta 1973 so kljub predvidenim težavam sprejeli sklep, da pričnejo s pripravami: za gradnjo na pogorišču.

Odbor PD se je dogovoril z gradbenim tehnikom Lojzetom Bogatajem, da je izdelal načrt za kočo. Izdelal ga je brezplačno. Odbor ga je odobril in se dogovoril s Kmetijsko zadrujo, lastnico pogorišča, da prepusti ostanke staje društvu, to pa zagotovi v koči prostor za pastirja. Gozdno gospodarstvo Kranj, ki je bilo lastnik zemljišča, je brezplačno odstopilo 1.000 m² zemlje za gradnjo koče. Geodetska uprava občine je nato zemljišče odmerila.

Po vseh pripravah je upravni odbor imenoval gradbeni odbor, ki ga je vodil tedanji podpredsednik društva Janko Oblak, člani pa so bili Miloš Mrak, Savo Šink, Jože Nastran, Drago Novak, Ludvik Jugovic in Martin Petan. Ta odbor je 21. septembra 1976 sklenil pogdbo s Splošnim gradbenim podjetjem Tehnik Škofja Loka, Temeljna organizacija združenega dela Gadbeništvo, za postavitvev koče v surovem stanju za 250.000,00 din. Občina je izdala gradbeno dovoljenje. Projektivni biro Inštalacije v Škofji Loki je brezplačno izdelal načrte za vodovodno in elektro–inštalacijsko opremo. Odbor je vneto zbiral sredstva za gradnjo. PD jih je iz lastnih virov zagotovila približno četrtino. SGP Tehnik je zaključil gradnjo in obrtniška dela z nekaj opreme sredi septembra 1977. Del opreme je PD naročilo pri Dom–opremi v Železnikih. Celotna investicija z delno opremo je stala 1.305.672,25 din. Člani gradbenega odbora so ves čas spremljali delo in sproti urejali kar je bilo potrebno za izboljšanje notranje razporeditve, zlasti v restavracijskem in kuhinjskem prostoru. Ob zaključku vseh gradbenih del in nabavi opreme so bili končni stroški 1.396.015,65 din. To je društvo krilo takole:

– iz dotacije štaba teritoriatne obrambe	din 100.000,00
– iz dotacije Temeljne telesno–kulturne skupnosti	din 100.000,00
– iz dotacije občinskega sveta Zveze sindikatov	din 60.000,00
– iz lastnih sredstev	din 336.141,70
– z dolgoročnim kreditom Ljubljanske banke	din 799.873,95

Pri gradnji koče je sodelovalo veliko članov, mladine, tabornikov in pripadnikov garnizije JLA. Ti so delali pri izkopih, pri ravnanju terena okrog koče in nasipih okrog rezervoarja. Skupno je bilo opravljenih 1.495 ur prostovoljnega dela. Slovesna otvoritev koče je bila 18. septembra 1977, združena s proslavo 70-letnice PD. Na dan otvoritve je močno snežilo, zapadlo je pol metra snega in zmanjšalo udeležbo na slovesnosti. Kljub temu se je zbralo na otvoritvi 90 planincev, ki jim je bilo to toliko bolj nepozabno doživetje. Po dogovoru bi moral kočo otvoriti takratni predsednik PZS dr. Miha Potočnik. Tudi njega je zadržalo vreme, zato je to slovesnost opravil Jože Stanonik, predsednik Izvršnega sveta občine Škofja Loka.

Promet v koči, ki je bila 1979 na predlog borcev škofjeloškega odreda preimenovana v Kočo škofjeloškega odreda, se je v naslednjih letih močno povečal. To je potrdilo pravilnost odločitve o gradnji knče. Gostinske kapacitete so postale premajhne in je zato občni zbor 24. februarja 1983 sklenil kočo povečati. Na seji 11. marca 1981 je upravni odbor društva imenoval gradbeni odbor, ki ga je vodil Savo Šink ob pomoči članov Staneta Porenta in Draga Novaka. Gozdno gospodarstvo Kranj je dodatno odstopilo 977 m² zemljišča po minimalni ceni 1,00 din/m². Gradbeni načrt za prizidek na tlorisni površini 77,9 m² je ponovno brezplačno izdelal tehnik Lojze Bogataj, potrdil pa Projektivni biro SGP Tehnik Škofja Loka. Na osnovi pripravljene dokumentacije je bila sklenjena pogodba s SGP Tehnik, TOZD Gradbeništvo, za predračunsko vrednost objekta v znesku 1.667.920,00 din, pričetek gradnje je bil določen za 1. junija 1981, zaključek pa 30. oktobra 1981. Gradbeno dovoljenje je izdal Komite za družbeno planiranje in urejanje prostora občine Škofja Loka.

V aprilu 1981 se je PD lotilo zbiranja sredstev za gradnjo. Naleteli so na velik odziv pri PZS in pri organizacijah združenega dela, ki so darovale obveznice posojila za ceste v skupnem znesku 216.463,95 din in gradbeni material (4 m³ ostrejša in 24 m³ izolacij). Stroškov za gradnjo je bilo 1.944.418,45 din, ki jih je PD krilo iz naslednjih virov:

– dotacije Planinske zveze Slovenije	200.000,00 din
– kratkoročno triletno posojilo PZS	100.000,00 din
– premostitveni kredit PZS do 31. marca 1982, ko prejme PD dotacijo Temeljne telesno–kulturne skupnosti Škofja Loka	300.000,00 din
– vnovčeni kuponi posojila za ceste	185.347,60 din
– dotacija Občinskega sveta Zveze sindikatov	50.000,00 din
– kratkoročni kredit Tehnika do 30. nov. 1982	116.362,35 din
– lastna sredstva	992.708,50 din

Cena novega objekta se je povečala še za nabavljeni material za 48.335,00 din, za druge stroške (izdelava štedilnika, hrana delavcem, takse za prepise v zemljiški knjigi in za gradbeno dovoljenje ter Projektivni biro SGP Tehnik) za 111.053,00 din. Vrednost 1.442 izvršenih prostovoljnih delovnih ur so cenili na 144.200,00 din. Skupna vrednost novega objekta je znašala torej 2.248.006,45 din. Prostovoljci so delali pri nasipih, ravnanju zemljišča oblaganju nasipov z rušami in popravilih ceste.

Gradbeni odbor je spremljal delo na gradbišču in predlagal izboljšave, ki so bile upoštewane. Gradbena pogodba je bila prekoračena za 276.498.,45 din zaradi dodatnih del, ki so bila nujno potrebna pri dozidavi: dodatni rezevoar za kapnico, nova greznica z odtokom, razširitev prostora za agregat. Dne 16. decembra 1981 je bil s SGP Tehnik izvršen finančni, kvaliteten in kvantitetni prevzem na podlagi tehnične in finančne dokumentacije in ogleda kvalitete izvršenih del na objektu. Komisija je ugotovila zadovoljivo kvaliteto opravljenih del in pravilno finančno poslovanje.

Z dograditvijo prizidka se je povečala kapaciteta kuhinje, gostinskih prostorov za 60 sedežev in prenočitvenih prostorov za 12 ležišč v dveh sobah in za 20 skupnih ležišč. Ker pa PD ni imelo dovolj denarja, so opremili samo kuhinjo in gostinski prostor, kar je po predračunu stalo 426.065,00 din. Izdelava dveh sob v nadstropju, njihova aprema in oprema skupnih ležošč pa je bilo morala počakati na prihodnje leto. Potrebno je bilo preurediti tudi stare gostinske prostore v bolj funkcionalno celoto.

V vpisni knjigi koč na Blegošju je letu otvoritve 1977 vpisanih 1.409 obiskovalcev, po približni oceni pa jih je koč obiskalo okoli 4.000. V letih 1978 do 1980 se vpis več: 4.860, 6.320, 7.232, za leto 1981 pa je približna ocena 12.000. Denarni promet se je v prvih petih letih, ko je bila koč odprta, povečeval od 70.526,95 din (1977) na 997.013,45 din (1981). Tudi ob pomoči inflacije.

Funkcionalnost koč je PD tudi v naslednjih letih izpopolnjevalo, zlasti s spremljevalnimi objekti in posodobitvami. Salonitna streha jestalno zamakala. Kočo so zato leta 1994 pokrili še z eno streho iz valovite pločevine. Leta 1996 so bili nameščeni sončni kolektorji, s čimer se je pomembno zmanjšala potreba po obratovanju z agregatom. Za koč so postavili nadstrešek in ploščo za prireditve, na plošči objekta za agregat pa drvarnico. Agregat je dobil nov objekt v gozdu, 30 m od koč.

Koč posluje pozitivno, veliko stroškov je za vzdrževanje objekta in za dostopno cesto, ki jo blegoške nevihte močno razkopavajo kljub odvodnim kanalom. PD je pomembno prispevalo tudi k asfaltiranju ceste nad Žetino do starega vodnega zajetja. S tem se je obisk motoriziranih obiskovalcev približal koč.

VARSTVO GORSKE NARAVE

Začetki varstva narave segajo v prazgodovinski čas, ko se je človek začel zavedati, da mora nekaj tega, kar ga obdaja, ohraniti za kasnejši čas. Lepote narave, ki so privabile prve obiskovalce, takrat še divjega sveta, so jim vzbudile tudi odgovornost, da jo ohranijo. Tudi Ločani imamo med pionirji varstva narave pomembne osebnosti. Prof. dr. Fran Jesenko je leta 1924 določil meje Alpskega varstvenega parka v dolini Triglavskih jezer, predhodnika današnjega Triglavskega narodnega parka, ki je bil šele leta 1981 povečan do sedanjega obsega.

S povečevanjem obiska v hribih in gorah, so se začele kazati tudi posledice odnosa do narave. Šopi planik, narcis, encijana blagajk in, drugega planinskega cvetja, ki so jih odnašali s planin nevestni posamezniki, so terjali zaščito. Tega so se organizirano lotili taborniki. Na pobudo dr. Angele Piskernik je v letu 1952 Planinska zveza ustanovila Komisijo za gorsko stražo in jo kasneje razširila v Komisijo za varstvo narave in gorsko stražo. Spoznanje, da je treba zaščititi še kaj več kot planinsko floro, je narekovalo tako spremembo in odločne akcije. Pristojnost Komisije je bila preventivna, delovala je le kot vzgojna institucija PZS.

V loškem PD so pri Mladinskem odseku že v letu 1962 ustanovili tudi Gorsko stražo. Njen prvi predsednik je bil Lojze Hafner. Na Lubniku sta bila organizirana dva dobro obiskana tečaja za usposobitev gorskih stražarjev za varovanje planinskega cvetja. Udeležilo se jih je in uspešno končalo kar 44 planincev loškega PD. Delo načelnika je tri desetletja opravljal Vinko Hafner, ki je pridobil tudi znanje inštruktorja varstva narave.

Naloge gorskih stražarjev so opravljali tako, da so bili v času rasti, predvsem pa v času cvetenja, pogosto na rastiščih in opozarjali tiste, ki so trgali cvetje. Poudarek je bil na zavarovanih rastlinah, ki jih je na območju loških hribov kar veliko. Vidimo lahko blagajev volčin, dišeči volčin, sternbergov klinček

(nageljček), ozkolistni narcis, clusijev svišč (encijan), košutnik, panonski svišč, bodiko, planiko, kranjsko in brstično lilijo, črno in rdečo murko, avrikelj, rjasti sleč, tiso, širokolistno lobodiko in morda še katero.

PD Škofja Loka je v letu 1983 izdalo tudi lično edicijo Zavarovane rastline avtorja Petra Skoberneta. Tri leta kasneje je bil njen ponatis tudi v nemškem in angleškem jeziku. Največje delo je pri tem opravil Vinko Hafner, načelnik odseka za varstvo narave v PD. Edicija je zapolnila vrzel v slovenskem planinstvu in PD dala pomemben zaslužek.

Ob novih spoznanjih so se naloge razširile na celostno varovanje narave pred vsemi škodljivimi vplivi. Tako so naloge razumeli tudi loški naravovarstveniki. Predlagali so, da bi območje Ratitovca, ki je po flori zelo bogato, zavarovali kot krajinski park. Pogosto so se odpravljali v Polhograjsko hibovje, na Ratitovec, Blegoš, Davčo, Porezen in širše na Golico, Zelenico, Boč opazovati in varovati planinsko zavarovano cvetje na rastiščih. S predavanji, prikazi diapozitivov, šolskimi uricami in s svojo prisotnostjo v naravi, so planinci pomembno prispevali, da se je odnos do planinskega cvetja pozitivno spremenil. Danes trganja cvetja v planinski naravi skoraj ni več. K temu pripomorejo tudi organizirani in vodeni izleti. Na njih vodniki opozorijo na cvetje in na ravnanje z njim v naravi.

Varstvo narave obsega tudi označevanje poti, ravnanje z odpadki, naše vedenje v naravnem okolju, hrup, uporabo poti, bližnjic, gradnjo objektov in še veliko drugega. Akcije, kot so čiščenje planinskih poti, zmerno in strokovno označevanje, nošnja odpadkov v dolino, opozarjanje z vzgojnimi gesli na lično oblikovanih tablah ... dajejo vzpodbudne rezultate. V naravi je vedno manj nenadzorovanega vpliva človeka. To izboljšanje pripisujemo tistim, ki so se zelo trudili prevzgojiti uporabnike prostora v dobre gospodarje s prostorom. Pomemben del tega smo opravili tudi planinci. Rezultati bi bili lahko še boljši, če bi se za iste cilje zavzemali vsi, kršitelje pa ustrezno kaznovali. Le prevečkrat vidimo zavržene odslužene gospodinjske aparate, dele vozil ali celotno vozilo, material podrtih objektov in drugo, tam, kjer ni mesto zanje. Če nas to moti, smo že bliže temu, da bo enkrat bolje. Pri vseh pa občutek ni tak. Več povezave med zanesenjaki, ki jim varstvo narave nekaj pomeni, krajevnimi in občinskimi organi, bi dalo boljše rezultate, posebno, če bi bili materialno podprti. Temu spoznanju še nismo dorasli.

Evropski temeljni dokument za naše ravnanje je Alpska konvencija (dogovor) o varovanju Alp, ki je bila sprejeta v letu 1994 in Vodila PZS, sprejeta v letu 2000. Generalna skupščina Združenih narodov je leto 2002 razglasila za Leto gora. Temu poudarku bo sledil tudi program Odseka za varstvo narave pri PD Škofja Loka.

OZNAČEVANJE POTI IN CILJEV – MARKIRANJE

Začetki in namen označevanja.

Prvobitna narava je bila po planinskem izrazoslovju vse brezpotje. Poti so delo človeških rok, da si je olajšal delo, skrajšal razdalje med cilji, ki jih je večkrat prehodil ali prevozil. Ko je začutil potrebo po hoji v naravo, da se odpočije, doživi njene lepote, užije razglede s hribov in gora, so se pota razširila tudi tja gor. Prej tam, kjer je bila dostopnost lažja in kamor je lepota okolja bolj privabljala.

Razmere v naravi se skozi letne čase spreminjajo (zaraščanje, sneg, megla...). Iz potrebe, da bi cilj dosegli in skrbi, da ne bi zašli drugam, je nastalo označevanje. Prve oznake so bili v piramido zloženi kamni, ki jim pravimo možici in se uporabljajo še sedaj. Modernejše oznake so bile z različnimi barvami. Njihov namen pa vedno ni bil popolnoma razumljiv in ni bil poenoten. Nameščali so tudi različne tablice, kažipote z imeni krajev ali vrhov. To raznolikost so do neke mere zmanjšali Skalaši, ki so svoje planinske smeri označevali z rdečo barvo v obliki črte. Tudi to ni zadoščalo. Alojz Knafeljc si je zamislil izvirno oznako: belo piko v rdečem krogu. To je gorniški klub Skala sporazumno z avtorjem začel uporabljati kot planinsko markacijo za označevanje planinskih smer. Dovolj je vidna, prepoznavna, vsi smo se nanjo navadili in jo sprejeli za svojo.

Kako se označujejo poti:

Markacija je običajno premera 6 – 10 cm, v sredini pa je bela pika premera 3 – 4 cm. Pravilno se označi na desni strani v smeri hoje, na počasi rastoče drevje, skale, objekte ali drugo primerno podlago, vse z dovoljenjem lastnikov. Posebej pa je pomembno, da so markacije in kažipota tam, kjer je treba spremeniti smer, na križiščih ali izhodiščih. Poznamo tudi velike markacije, ki so vidne na večje razdalje. Te uporabljamo le takrat, če ni za označevanje drugih možnosti, ki bi manj vplivale na izgled v naravi.

Kakšne smeri označujemo

Za označevanje določene smeri na nek cilj morajo biti izpolnjeni nekateri pogoji. Cilj mora biti zanimiv za obiskovalce, iz širšega, ne le krajevnega značaja. Ta zanimivost je lahko v razgledih, flori, naravnih ali zgodovinskih zanimivostih. Obiskovalce želimo usmeriti, da ne bi hodili kjerkoli.

Označene smeri z zanimivostmi vnesemo tudi v informativna gradiva, kot so zemljevidi (planinski, turistični, avto karte), katalogi, prospekti in druga informativna gradiva, namenjena planinstvu in širše – turizmu.

Skrbeti moramo, da se z oznakami ne dela škoda. Določen mora biti nosilec označavanja in kdo bo skrbel za obnavljanje ali spremembe oznak na določeni poti. Vse poti imajo svoj register ali kataster pri PZS. Na koncu sestavka je pregled registriranih poti, ki jih upravlja PD Škofja Loka.

Markacije na loških planinskih poteh

Markiranje smeri na različne planinske cilje se je na Loškem začelo z ustanovitvijo Selške podružnice Slovenskega planinskega društva za Škofjeloški sodni okraj, v letu 1907. Tedaj je odbor nove podružnice določil, da se najprej markirajo poti: iz Dražgoš na Jelovico, v Bohinjsko dolino do Soteske in na Ratitovec, iz Železnikov na Porezen, na Prtovč in Ratitovec, iz Sorice v Podbrdo in na Ratitovec, od Sv. Lenarta k Sv. Valentinu, na Javorje in v Poljane, iz Selc k Sv. Lenartu. Poudarek pri markiranju so bile smeri na Ratitovec.

Na vsakoletnem občnem zboru so dodali še kakšno novo markirano pot. V Planinskem vestniku letnika 1921 zasledimo pod Društvenimi vestmi zapis o markiranih poteh na območju podružnice. Tu že zasledimo markirane poti: Kolodvor – Škofja Loka – Crngrob – Planica – Čepulje, napoved za "razpredanje markacijskega ornrežja čez Poljansko dolino do Polhograjskega pogorja, na Blegoš in okoliš Sorice. Delo bo obsežno, zato vabijo vse Slovence v Škofji Loki, Poljanski dolini, v dolini Sore in drugod, da v čim večjem številu pristopijo k tej važi, pa tudi delovni postojanki SPD".

Večji poudarek markirani poti na ožjem območju Škofje Loke jebil dan po preselitvi sedeža podružnice v Škofjo Loko, v letu 1929. Vse poti, ki so jih na novo markirali, popravljali oz. obnavljali, so opremljali z novimi takozvanimi Knafeljčevimi markacijami (rdeče-okrogle, z belo piko v sredini). Dela jebilo za markaciste veliko, saj so tedaj še prevladovale steze, traktorskih poti ni bilo.

Planinska pota v Škofjeloškem hribovju so le malo kje nadelana na novo. Po večini so jih z dovoljenjem lastnikov in uporabnikov že obstoječih poti in steza planinci samo označili in markirali. Prve poti v gorah so delo domačinov: pastirjev, lovcev, gozdarjev, oglarjev in rudarjev. Z rapalsko pogodbo smo izgubili velik del Julijskih Alp, kjer so podružnice SPD gradile in označevale poti. Italijani so zgradili veliko vojaških obmejnih poti, tako imenovane "mulatiere", prav pod vrhove Porezna, Blegoša in drugih.

Okrog leta 1950 se je pojavila nova zvrst planinskih poti – transverzale, vezne in krožne poti. Pri tem ni šlo za gradnjo novih poti, temveč za namensko povezavo že obstoječih markiranih ali delno na novo markiranih poti v neko spoznavno celoto.

Pri tem je bilo treba ponekod na novo označiti steze ali poti tudi na hribe, kjer prej še ni bilo markacij. Danes je čez ozemlje Škofjeloškega hribovja speljanih kar nekaj transverzal. Prva, najvažnejša, za nas je prav gotovo Loška planinska pot – LPP, ki je nastala ob 1000. letnici Škofje Loke, v letu 1973. Čez nekaj vrhov poteka tudi najbolj znana Slovenska planinska pot, označena s številko 1. Leta 1975 je k nam prišla Evropska pešpot E – 7, ki je na terenu označena z rdečim krogom in rumeno piko v sredini. Mimo nekaterih postojank in čez vrhove poteka tudi Pot kurirjev in vezistov – TV, Polhograjska, Logaška in

morda še katera.

Poti je več kot dovolj. Zato PZS odsvetuje označevanje novih poti, razen, če za to niso tehtnih razlogi in pridobljena vsa soglasja. Tudi odsek markacistov pri PD Škofja Loka upošteva načela PZS in poizkuša dobro vzdrževati že označene poti. Naš cilj v prihodnje je, bolje označiti poti s smernimi tablami, kvalitetno vzdrževati sedanje planinske poti ter sodelovati s kartografi pri izdelavi planinskih kart s svojimi izkušnjami, ki smo jih pridobili z dolgoletnim delom na terenu.

Označene – markirane poti na sedanjem območju PD Škofja Loka

Št.	Ime poti	Št.	Hoja ur	Km
01	Šk. Loka – Kobilica – Gabrovo – Lubnik	878	2	6
02	Kobilica – Stari grad	879	10 min	1
03	Šk. Loka – Vincarje – Lubnik (grebenska pot)	880	2	5
04	Suša – kopišče pod Lubnikom	881	15 min	1
05	Vincarje – Stari grad – Gabrovška luža	882	45 min	2
06	Vešterski mlin – Gabrovo	883	50 min	2
07	Praprotno–Sv.Tomaž–Zalubnikar–vrtača pod Lubnikom	884	2	7
08	Kobilica – Gabrovška luža – Gabrovo	885	20 min	1
09	Pevno – Planica	886	1	3
10	Praprotno – Križna Gora – Planica	887	1 30 min	5
11	Crngrob – Planica	888	1 10 min	4
12	Trnje – Križna Gora	889	1	3
13	Planica – Čepulje – Sv. Mohor	891	1 30 min	6
14	Poljane – Gabrška Gora – križišče nad Zalubnikarjem	892	2 30 min	10
15	Stari vrh – Mladi vrh – Koprivnik – Blegoš	894	4 45 min	15
16	Davča – Črni vrh – Koča na Blegošu – Blegoš	895	3 15 min	14
17	Črni kal – Koča na Blegošu	896	1	4
18	Volča – Malenski vrh – Gorenja Žetina – Črni kal	897	2 40 min	8
19	Prva ravan – Koča na Blegišu	898	30 min	2
20	Škofja Loka – Osolnik – Tošč	900	4 30 min	20
21	Črni vrh nad Polhovim Gradcem – Tošč	901	2 40 min	10
22	Škofja Loka – Sv.Andrej – Sv. Ožbolt – Selo	902	2	8
23	Poljane – Hotovlja – Bukov vrh – Pasja ravan	904	2	7
24	Log – Sovpet – Črni vrh nad Polhovim Gradcem	905	1 30 min	6

LOŠKA PLANINSKA POT

Zamisel o Loški planinski poti (LPP) se je pojavila leta 1971, na planinskem izletu k Sv. Mohorju. Izrekel jo je naš vestni blagajnik Savo Šink. Z odobravanjem so jo sprejeli. Na naslednji seji upravnega odbora, v aprilu 1971, je bilo sklenjeno: PD bo v počastitev tisočletnice Škofje Loke odprlo v marcu 1973 Loško planinsko pot.

11. maja 1971 je komisija za LPP, določena od upravnega odbora PD, imela prvo sejo. Njeni člani so bili: Ludvik Jugovic –predsednik, člani pa Jože Čadež, Tilka Oblak in Tončka Oblak. Traso poti in program dela, ki ga je komisija predlagala, je UO PD odobril. K sodelovanju je povabil še PD Železniki in PD Žiri. Na seji komisije, 3. septembra 1971, ob sodelovanju predsednikov PD Škofje Loke, Železnikov in Žirov, so razdelili delo: dr.Ciril Pleško z družino prevzame odsek Škofja Loka – Lubnik –Tomaž – Čepulje –Mohor; PD Železniki markira Mohor –Dražgoše – Ratitovec – Lajnar – Porezen – Davča; Franc

Klobovs iz Poljan prevzame odsek Davča – Blegoš – Stari vrh – Gora – Hotavlje; PD Žiri markira odsek Hotavlje – Sivka (ta del je potem prevzelo novo PD Sovodenj) – Goropeke – Suhi Dol, Lado Stanonik pa prevzame del Suhi Dol – Črni vrh – Tošč – Osovnik – Školja Loka. Določili so ime "Loška planinska pot" in oznako "L" pri markacijah. France Planina je prevzel ureditev dnevnika in mu dodal še podatke o mestu Škofja Loka.

Občinski odbor Zveze borcev Škofja Loka je sestavil seznam spomenikov in obeležij narodnoosvobodilne borbe. Predsednik komisije se je dogovoril z lastniki kmetij in gostiln ter planinskih postojank, da bodo hranili žige. Za vrhove brez postojank so LTH brezplačno izdelali kovinske skrinjice za hrambo žigov in vpisnih knjig, Na sestankih v Poljanah, Železnikih in Žireh so napravili še nekaj popravkov trase. Markacisti so ugotovili približni čas hoje od enega do drugega žiga. Sektor Železnikov je markiral Nande Gantar, sektor Žirov pa Ivan Pečelin z mladinci. Oktobra 1972 je bilo gradivo za Dnevnik oddano v tisk.

Dne 9. februarja 1973 je na razširjeni seji komisije predsednik sporočil, da je LPP gotova in je vse pripravljeno za otvoritev. Ugotovil je, da je pri dvoletnem delu aktivno sodelovalo 35 članov treh PD, markacisti so opravili 885 ur, člani komisije pa 120 ur prostovoljnega dela, pri čemer pa delo urednika Dnevnika ni šteto. Na seji so določili 25. marec 1973 za dan otvoritve in napravili program slovesnosti. Slovesna otvoritev je bila v nedeljo, 25. marca, dopoldne. Predsednik komisije Ludvik Jugovic je pozdravil zbrane planince, meščane in goste pred stavbo občine v Škofji Loki. O LPP, njenem namenu in pomenu je govoril predsednik PD Miloš Mrak. Slovesnosti sta dala slavnostni pomen pihalna godba in pevski zbor iz Sv. Duha. Po slovesnosti so planinci odšli po LPP na Lubnik, kjer je bilo prijateljsko srečanje.

Od otvoritve naprej ima komisija nalogo, da pregleduje Dnevnike LPP in podeljuje značke planincem, ki LPP prehodijo enkrat ali večkrat. Pot vzdržujejo planinska društva škofjeloškega planinskega področja. Vzdrževanje markacij na Blegoš in na pristopih nanj je prevzelo PD Gorenja vas, ki je bilo ustanovljeno leta 1970.

Doslej jebilo podeljenih 2.590 značk za prehojeno LPP in to 2072 odraslim članom in 518 mladim planincem.

Zanimivo je vedeti, od kod prihajajo pohodniki na LPP. Največ jih je iz Ljubljane, Škofje Loke in Kranja. Sledijo Žirovci, Železnikarji in potem že Hrvatje iz Zagreba. S hitrimi spremembami zaradi ustanavljanja novih, ukinjanja starih in razdruževanja PD, ne moremo več slediti, iz katerih PD prihajajo na LPP. Podatki v dnevnikih LPP, ki nam jih pošiljajo v potrditev, so dostikrat netočni. Z gotovostjo pa lahko trdimo, da je od najdalj prišel na LPP in jo v celoti prehodil, planinec iz Londona. Evidentirane imamo tudi pohodnike, ki so doma iz Sarajeva, Karlovca, Celovca, Travnika in še iz več kot 50 različnih PD in krajev.

Do sedaj jebilo tiskanih že sedem izdaj Dnevnika Loške planinske poti, z več kot 10.000 izvodi. V obtoku je okrog 9.000 dnevnikov. Iz tega vidimo, da nad 25 % kupcev Dnevnika LPP pot tudi prehodi. To štejemo kot dober rezultat in kaže na pravilno odločitev takratnih planincev in vodstva PD.

Največ, kar 2078, je tistih, ki so LPP prehodili po enkrat. 512 pa je takih, ki so se na LPP podali po večkrat:

Fani Bohinc	Delavska 2, Kranj	50 – krat
Tone Vilfan	Zg. Bitnje 43, Žabnica	21 – krat
Silvo Dolinar	C. Juriš. bataljona 90, Žiri	18 – krat
Joško Klobučar	Vešter 25, Škofja Loka	15 – krat
Tomo Grgič	Bratovševa pl. 18, Ljubljana	15 – krat
Janez Stanonik	Hotovlja 54, Poljana	13 – krat

Albin Zalokar	Verovškova 54, Ljubljana	12 – krat
Ludvik Jugovic	Stara Loka 60, Škofja Loka	12 – krat
Stanka Dolenc	Poljanska c. 49, Škofja Loka	10 – krat
Janko Dolenc	Poljanska c. 49, Škofja Loka	10 – krat

Med evidentiranimi pohodniki po loški PP so najstarejši že nad 80 let, najmlajši pa tudi le nekaj let. Primož Pintar je z letom in pol še vedno najmlajši, na poti pa je imel izdatno pomoč. Popolnoma sam, brez pomoči, pa je celo pot prehodil Andrej Klemenčič, ko je bil star trileta in pol.

Kar veliko knjižic nam pohodniki pošljejo s svojimi vtisi s poti, s pohvalami, grajami in predlogi, kaj bi bilo dobro spremeniti, dopolniti ali popraviti. Upravičenim pripombam skušamo ugoditi tako, da na poti navedeno uredimo. Včasih se pa tudi kaj ne da. Večkratni ponatisi dnevnikov LPP so tudi zato, da v njih objavljamo spremembe. Narava je živa stvar, ki setudi menja. Posebno veliko je nastalo različnih gozdnih poti, nekaj je opuščениh, spremenjenih, površine kulltivirane, ograjene in še kaj. To moramo upoštevati; pohodniki se pa tudi v teh razumerah kar dobro znajdejo.

Navajamo nekaj zapisov pohodnikov:

Zagrebčan: Moram priznati, da do sedaj nisem vedel, da obstaja tako lep kotiček v Sloveniji – v vašem škofjeloškem ozemlju.

Ljubljančan: Pot je polna lepih doživetij, zelo razgledna, res čudovita, daje tudi pobudo in ideje za nove izlete.

Mariborčan: Zahvaljujem se vam in čestitam za odlično speljano pot, na kateri smo spoznali prelep del naše Slovenije. Priznati moram, da mi je LPP nudila izredne vtise. Vsa najlepša pohvala organizatorjem za tako dobro izpeljano turo.

Kranjčan: Pot je uporabna zgodaj spomladi in pozno jeseni, odlična ideja in prav dabra izvedba. Pot vam je lahko v ponos in za zgled drugim PD. Čestitam!

Minka Mali, Ljubljančanka: Pot sem prehodila morda najstarejša in tako je postala najlepše darilo za moj visoki jubilej–80–letnico rojstva. Mogoče vam ni nihče tako hvaležen kot jaz za to transverzalo, ker mi je vsaj nekaj mesecev olepšala in osladila trpko starost.(V letu 1973).

Pisem se nam je nabralo za celo knjigo, vsa so dobronamerna. To nam daje voljo in potrditev, da je LPP prav izbrana, služi svojemu namenu in je primerna za vse letne čase in za vse starostne skupine pohodnikov. Tako med potjo spoznajo del našega loškega okolja. Moramo pa reči, da se nekateri, ki zaidejo na to pot ali na njene posamezne točke, ne vedejo planinsko. Odstranili so že oznake (markacije), informativne table, razbili skrinjice, pokradli ali uničili žige in vpisne knjižice. Temu pa le težko sledimo, čeprav se v komisiji za LPP trudimo, da bi bilo vse najlepše urejeno. Pripombe in opozorila pohodnikov so komisiji tudi zato dobrodošla, da lahko takoj reagiramo in dobimo informacije, kje se je kaj "novega" zgodilo.

Tudi bralcem teh vrstic priporočamo, da se podajo na LPP in jo sami doživijo. Gotovo bo naša komisija tudi od vas prejela pisne zahvale za lepa doživetja na poti ali pa dobronamerno opozorilo, kaj je treba popraviti. Oboje je za nas dragoceno in potrditev, da LPP živi že tretje desetletje.

VODENJE IZLETOV IN USTANOVITEV VODNIŠKEGA ODSEKA

S povečanjem obiska v gorah ali zaradi nepoznavanja pristopov na cilje, se je začelo razvijati vodenje. Tega so si lahko privoščili le premožni. Vodnikova naloga je bila vodenje po poteh in brezpotju na željeni cilj vodenega, pomoč pri hoji in nošenju njegove opreme.

Vedno več markiranih in nadelanih poti je na bolj dostopne cilje sicer zmanjšalo potrebe po vodenju, vedno večje število obiskovalcev hribov in gora pa povečalo. Vendar se je vloga vodnika pomembno spremenila. Postane organizator zamišljene ture, poskrbi za vse potrebno pri informiranju, običajno

organizira ustrezni prevoz in vodi skupino. Pri večjem številu je potrebnih več vodnikov oziroma sodelujočih pri izvedbi celotne organizacije.

Vlogo vodnika so običajno prevzemali tisti, ki so najbolj poznali planinska pota, razmere na njih in so bili tudi sami sposobni hodci. Kasnejši čas je šele prinesel načine usposabljanja za vodenje.

Proces od posamičnega do skupinskega vodenja je bil zasnovan tudi v naši podružnici, ki pa je bila usmerjena predvsem na organizirano vodenje skupin na bolj priljubljene točke v hribih. To se kaže še posebej v povojnem času, ko so se postopno ustvarjale tudi možnosti prevozov. Na začetku s tovornimi vozili, pa kasneje z avtobusi, danes pa predvsem z osebnimi prevozi.

Najbolj poznan vodnik v loškem PD je bil vsekakor Jože Čadež, ki je v dobrih enaintridesetih letih vodenja, popeljal v hribe na tisoče planincev. Večina izletov in udeležencev je vpisana v knjižicah, ki jih je skrbno vodil.

Zgledu starejših planincev so sledili tudi mladi, ki pa so za vodenje že osvojili znanje na tečajih za mladinske vodnike, ki jih je prirejela Mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije. 14 loških gimnazijcev je opravilo vodniške tečaje. Mentorja sta jim bila prof Branko Roblek in akademski kipar Tone Logonder. Oba sta bila dobra poznavalca hribov. Tedaj je bil pri PD že ustanovljen odsek mladinskih vodnikov (OMV), načelnik pa je bil Damjan Borštnar. Osnovne naloge so bile organizacija izletov in vodenje, organizacija strokovnih predavanj, izobraževanje vodnikov in vsaj en planinski izlet mesečno. Nesreča na Breithornu, od koder se ni vrnil Klemen Križaj, je zavrla dejavnost OMV, oba mentorja sta opustila svoje plemenito delo z mladimi planinci. Na osnovnošolski stopnji je planinsko delo vodenja opravljal profesor telesne vzgoje Franc Kalan.

Velik interes za planinske izlete, med člani, postopno povečevanje števila članstva v PD, zmanjšanje oz. popolno prenehanje dela OMV, je terjalo od UO PD primerne rešitve. Večji posluš se je pokazal po zgraditvi in razširitvi koč na Blegošu. V PD je zmanjkovalo prostovoljcev za vodenje izletov, pa tudi odgovornost vodnikov se je vedno bolj izpostavljala. PD je sklenilo pridobiti več planinskih vodnikov in v ta namen organiziralo tečaj, ki se ga je udeležilo tudi pet loških planincev, ki so ga uspešno opravili in ustvarili pogoje za ustanovitev vodniškega odseka (VO). Ta je bil ustanovljen s sklepom 1. seje UO PD, dne 29. 6. 1989, za načelnika pa določen Jože Stanonik. Člani so bili še Lidija Čadež, Franjo Koprek, Roman Jelenc in Lojze Homan. Glavna naloga je bila izdelava programa planinskih izletov, organizacija in vodenje izletov in pohodov, za člane PD in tudi druge občane, ki niso včlanjeni v PD. Pridobivali in izobraževali smo še nove vodnike, zlasti mlade. Danes je v PD 14 aktivnih vodnikov, na osnovnih šolah pa 10 mentoric. Na leto v vseh šolah, sekcijah in na PD organizirajo in vodijo 60 do 80 izletov in pohodov z 2 do 3000 udeleženci. Tolikšno število izletov dosežejo s programom, ki ga vsako leto izdelajo planinski vodniki za PD, s programi planinskih sekcij v Termo in Unitech-u, v OŠ Ivana Groharja v Podlubniku, Škofja Loka – Mesto, Cvetka Golarja na Trati in v sekcijah PD (varstvo narave, Klub Lubnikarjev).

Tri leta se PD loteva tudi organizacije planinsko turističnih izletov v tujino, za teden do 10 dni. Tako so obiskali vrh Balkana Musalo v Bolgariji, Olimp v Grčiji, najvišji vrh Pirenejev Pico D'Aneto in najvišji vrh Korzike Mt Cinto. Vodniki PD pomagajo v vodenju izletov Društvu upokojencev, Gimnaziji, Centru slepih in slabovidnih, osnovnim šolam, vrtcem in skupini za zdravljenje odvisnosti iz Sopotnice.

Obsežnost dela planinskih vodnikov in mentorjev se vidi iz podatka, da je bilo v 12 letih izvedenih 613 izletov z 18.113 udeleženci. Vsi so potekali varno. Razen enega zloma roke v zapestju, nekaj odrgnin in žuljev, na izletih ni bilo poškodb.

V vseh letih je PD skrbelo za vzgojo in usposabljanje vodnikov. Tako ima danes VO 14 aktivnih vodnikov z različno stopnjo vodniške kvalifikacije. Oznake kategorij A, B, D, G pomenijo:

A –lahke kopne ture

B –zahtevne kopne ture
 D –lahke snežne ture
 G –lahki turni smuki

Vodniki pa so naslednji:

Franjo Koprek	A, B, D (načelnik VO od 1991. leta)
Leon Bedrač	A
Marko Bozovičar	A
Matjaž Cotar	A; B
Ivanka Dolenc	A; B; D
Mateja Hafner	A
Matjaž Hafner	A; B; D; G
Lojze Homan	A; B
Roman Jelenc	A; B
Marija Kozin	A
Iztok Kužel	A, B
Jože Stanonik	A, B, D
Iris Todorovič	A; B; D
Lojze Tomažin	A

Vsi navedeni vodniki PZS pri PD Škofja Loka imajo veljavno licenco za vodenje izletov in pohodov. Trdna odločenost je, da PD in VO tudi naprej skrbi za pridobivanje novih vodnikov in za redno strokovno izpopolnjevanje vodniških znanj. Varnost vodenih je na prvem mestu, cilji so drugotnega pomena.

Vodenje je organizirano enotno za vse dejavnosti v PD in za vse starostne skupine. Pesebej so načrtovane le šolske planinske aktivnosti, ki se morajo prilagajati šolskim programom izvenšolskih dejavnosti. Pri uresničevanju le-teh pa PD pomaga materialno pri kritju stroškov prevozov, pri vodenju po potrebi in financiranju izobraževanja mentorjev.

MLADINSKI ODSEK PLANINSKEGA DRUŠTVA ŠKOFJA LOKA

Mladinski odsek pri PD Škofja Loka je svoj največji vzpon doživel v obdobju od leta 19611 do 19665. Deloval je na celotnem območju občine. Mladi so se udeleževali skupinskih izletov po slovenskih hribih kakor tudi po hribih v tujini. Na turah in izletih so se ustavljali ob spomenikih NOB. Sodelovali so tudi pri raznih štafetah, se udeleževali mednarodnih taborov. Za propagando so organizirali vrsto predavanj o Slovenski planinski transverzali. Načelnik Lojze Hafner je s temi predavanji obiskal celotno Gorenjsko in tudi kraje drugod po Sloveniji. V koči na Lubniku pa so bile stalne razstave fotografij iz minulih izletov.

Mladinska komisija pri PZS je priredila več tečajev za mladinske vodnike, na njih je bilo usposobljenih tudi več Ločanov. Leta 1962 je bil pri MO ustanovljen odsek Gorske straže. V njegovem okviru sta bila na Lubniku tudi dobro obiskana tečaja, tako, da se je tudi v Škofji Loki usposobilo več gorskih stražarjev za varstvo planinskega cvetja.

Mladinski odsek pri PD Škofja Loka tudi sedaj sestavlja več starostnih skupin –od predšolskih, osnovnošolskih do dijaško – študentske skupine, kar pomeni, da pokriva celotno populacijo od najmlajših do 27. leta starosti. Od vseh so najdalj časa dejavne skupine na osnovnih šolah.

Po nesrečnem slučaju na Breithornu je delo v mladinskem odseku še nekaj časa životarilo, potem pa dokončno prenehalo. Breme nesreče je bilo, izgleda tako, prehudo. PD jenekajkrat poskušalo na novo ustanoviti MO, vendar je morala dorasti nova generacija, da je to uspelo.

Pred približno štirimi leti pa se je zbralo nekaj nadobudnih in novosti željnih prijateljev gora, ki so planinske krožke na osnovnih šolah že prerasli. Zadali so si cilj, da na planinskem društvu ponovno oživijo tudi dejavnosti za dijake in študente, saj posebne skupine za to populacijo od leta 1979 ni bilo. In tako se je na novo začela lepa, vendar včasih tudi trnjeva pot. Pripravili so prve izlete, družabna srečanja, predavanja in za tukajšni prostor nekaj novega – planinska orientacijska tekmovanja.

Planinska orientacija sedaj zavzema dobršen del letnega programa, saj je vsem v posebno veselje. Tako so se že tretje leto udeležili Slovenskega planinskega orientacijskega tekmovanja. Da pa so večji organizirati tudi planinsko orientacijsko tekmovanje, so pokazali z organizacijo nekaj tekmovanj. Najbolj pohvalno pa je to, da se tekmovanj udeleži vsako leto več ekip iz celotne Gorenjske, kjer dosega ravno škofjeloški mladinski odsek najvidnejše rezultate.

Letos so drugo leto zapored izvedli tudi dijaško–študentski planinski tabor, kjer so spoznali veliko zanimivih in koristnih stvari. V dveh letih so prehodili gore nad Sočo, izvedli marsikaj novega o zgodovinskih dogodkih tistih krajev. Naučili so se pravilne hoje v različnih razmerah, se poučili o vremenu, nevarnosti v gorah, prvi pomoči in preizkusili tudi plezalne sposobnosti.

Opravili so kolesarski izlet in nekaj turnih smukov. Poskušali so sodelovati z mladinskimi odseki drugih planinskih društev in izvedli skupaj nekaj dvodnevni srečanj. Žal so v zadnjem času to kar nekako opustili. Bilo bi zelo dobro obnoviti stike, saj tako spoznavajo različne pristope za delo z mladimi.

Tihe želje našega MO so, da bi se povzpeli tudi na kakšno goro izven Slovenije in, da bi se MO pridružilo čim več mladih, ki bi jih hribi privlačili. Njim bi znanje, ki smo ga dobili pri planinskih krožkih na osnovnih šolah in znanje, ki smo si ga pridobili na tečajih za mladinske planinske vodnike predali naprej. V zadnjih petih letih so se tečajev za mladinske vodnike PZS udeležili kar štire mladi: Matjaž Cotar, Mateja Hafner, Matjaž Hafner in Marija Kozin. Še naprej se bodo trudili, da bi za hribe navdušili čim več dijakov in študentov.

Vse to pa brez spodbude in materialne pomoči PD ne bi uspelo.

MLADI PLANINCI V ŠKOFJELOŠKIH OSNOVNIH ŠOLAH

Planinstvo je zadeva srca, estetskega duha in čutstvovanja, je opazovanje in doživljanje narave v njeni estetski lepoti in ubranosti, je kakor umetnost.

Gore so stvar preprostih, poštenih in skromnih ljudi, ki hrepenijo po planinski lepoti in njeni čudežni moči. Gora je v človekovi zavesti zelo pomembna. Je prasimbol in doživljajska hrana človekovega duha. Strme poti nanjo in njen vrh pomagajo že od nekdaj človekovi zavesti. Gora je polje prizadevanj za življenje. Gorsko rastlinje je skromno, a žilavo. Barve planinskih rož so pretresljivo čiste. Viharniki stražijo nove poganjke ob svojih koreninah.

Čudovite misli naših pomembnih mož –estetov E.V. Frankla, J. Ramovša in A. Terstenjaka, nazorno povedo, kaj mladim pomenijo gore, planinstvo. To spoznanje vodi mentorje planinske vzgoje v osnovnih šolah, da del sebe dajejo mladim na planinskih poteh.

Planinske aktivnosti so se v naših OŠ razvijale in bogatile tako kot osnovnošolska mreža. V osrednji OŠ Petra Kavčiča ki je bila tedaj organizirana še kot nižja gimnazija) segajo začetki vključevanja mladih v mladinski odsek (MO) pri PD Škofja Loka v leto 1954. Mentorici–profesorici Cilka Jeglič in Justina Juvan sta zaorali v to ledino, uspešno, saj se je planinskih izletov udeleževalo veliko število mladih. V letu 1959 jih je naenkrat odšlo na Golico rekordnih 267. S predavanji in prikazovanji diapozitivov, navajanjem na pravilno hojo in uporabo planinske opreme, na pravilen odnos do okolja in ljudi, je bila množičnosti dodana tudi vsebina.

Z izgradnjo OŠ Cvetka Golarja na Trati v letu 1962 in OŠ Ivana Graharja v Podlubniku v letu 1973, se je planinska aktivnost prenesla tudi tja. V vsem času pa je bilo opaziti rast in padanje planinskih aktivnosti, odvisno od volje in kakovosti mentorjev ter naklonjenosti vodstva posamezne šole. Ža nas

prostor utesnjuje, da bi prikazali vse obsežno delo planinskih krožkov, ki so razvili bogato obšolsko dejavnost. Vse tri šole imajo sedaj planinske krožke na razredni stopnji in na predmetni stopnji. Seveda se skupine tudi med seboj prepletajo skladno s sposobnostjo učencev za planinarjenje. Pri razvijanju planinskih aktivnosti z mladimi nas vodijo predvsem tile osnovni cilji:

- želja po odkrivanju novega, neznanega, posebnega;
- doživljanje narave, zblíževanje;
- razvijanje ekološke zavesti;
- spodbujanje tovarištva, medsebojno nudenje pomoči;
- veselje ob dosegu zastavljenega cilja;
- razvijanje vztrajnosti premagovanje naporov, skrb za zdravje, dobro počutje;
- razvijanje družabnosti;
- sponavanje in uporaba planinske, pohodniške in gorniške opreme;
- navajanje na gibanje v gorskem svetu;
- spoznavanje in zaščita planinskega rastlinstva in živalstva;
- orientiranje;
- navajanje na zdrav način preživljanja prostega časa;
- razvijanje pripadnosti, odgovornosti.

Mnogi podatki o začetkih planinskih aktivnostih na OŠ so zbledeli. Več pozornosti je bilo dano izvedbi kot dokumentaciji. To se je v zadnjih dveh desetletjih pomembno popravilo. Zato pogledimo na vsako posamezno OŠ:

V OŠ PETRA KAVČIČ – sedaj OŠ ŠKOFJA LOKA MESTO

Učenci so zavzeto pomagali pri izgradnji Doma na Lubniku v letih 1951/1952. Športne dneve so izkoristili za nošnje opeke in desk s Kopišča na vrh pod vodstvom prof. telesne vzgoje Franca Kalana. V letu 1954 so se vključili v Mladinski odsek pri PD Škofja Loka pod mentorstvom Cilke Jeglič in Justi Juvan. Planinsko zelo uspešno je bilo tudi desetletje 1976–1988 pod vodstvom mentorice Urške Bizjak in pomoči Franca Peternelja, Franca Blažarja in Jolande Demšar. Nadaljnje desetletje do leta 1993 so planinsko vzgojo izvajali učitelji športne vzgoje Staš Mlakar, Ida Jan in Milan Smolej. Po letu 1993 sta planinski krožek začeli voditi učiteljici Marija Mihovec in Marija Dolenc, ki vztrajata še sedaj. Vodenje na razredni stopnji je prevzela Tatjana Jereb Miklavčič.

Od šolskega leta 1979/1980 do 2000/2001 je bilo v planinski krožek vpisanih 791 učencev, ki so opravili 108 izletov s 3339 udeleženci. Vodilo jih je 5 mentorjev. Prehodili so vse Loško pogorje, velik del gorenjskega sredogorja in se povzpeli na nekaj zahtevnih visokogorskih vrhov.

Poleg planinskih izletov so opravljali še naslednje aktivnosti:

- planinske urice, kjer so mladi planinci spoznali lik planinca, planinsko opremo, gorsko rastlinstvo in živalstvo;
- vsakoletno predavanje s planinsko tematiko v organizaciji in finansiranju PD;
- sodelovanje pri praznovanju 90–letnice PD Škofja Loka (kulturno zabavna prireditev na OŠ Ivana Groharja, razstava v okroglem stolpu na gradu);
- tekmovanja v orientaciji v področni Gorenjski planinski orientacijski ligi;
- udeležba na državnem tekmovanju Mladina in gore (leta 1999 – Fram pri Mariboru, leta 2000 – Braslovče);
- planinski tabori (Raduha – 1999, Korošica – 2000, Krn – 2001).

Na razredni stopnji se večja aktivnost kaže v zadnjih letih, čeprav je bilo tudi v preteklih veliko

narejenega. Le podatki so skopi. Najmlajšim prilagodijo cilj tako, da so ob igri in manjših naporih dosegljivi. Pa kljub temu prehodijo velik del hribov v naši okolici, kot so: Križna gora, Osolnik, Blegoš, Stari vrh, Lubnik, Malenski vrh,...tež skupini so izleti organizirani tako, da lahko z otroki gredo tudi starši. Zanimanje je v zadnjem času porastlo, kar je znak zaupanja in dobrega dela. To slednje vsebuje tudi vzgojo obnašanja in varovanja vrednot narave, izvedbo planinskih uric, priprav razstav na panojih v OŠ, udeležbo zanimivih predavanj in priprav na nove izlete. Vodenju krožka se je pridružila tudi mentorica Doris Kužel.

PLANINSKI KROŽEK NA OŠ CVETKA GOLARJA

zajema naslednje aktivnosti:

- izdelavo programa pohodov, izletov in drugih dejavnosti ter poročil šoli in PD Škofja Loka;
- pripravo, izvedbo in oceno pohodov, izletov ter taborov;
- planinske urice (predavanja, razstavna dejavnost...);
- urejanje oglasne deske za mlade planince;
- sodelovanje s PD Škofja Loka (sestanki, priprava skupnih izletov, taborov, predavanja, finančna pomoč, strokovna pomoč);
- osvajanje planinskih znanj za varno hojo v gore in pomoč sotovarišem;
- tekmovanja iz planinskih znanj in orientacije v naravi;
- sodelovanje s starš in mladih planincev;
- oglaševanje v medijih (šolskih in krajevnih);
- vodenje planinske kronike.

Od šolskega leta 1975/76 do šolskega leta 2000/2001 (25 let) so imeli na predmetni stopnji vključenih 517 učencev in z njimi opravili 179 izletov, ki se jih je udeležilo kar 2263 učencev. Tu pa niso všteti 3–4 dnevni tabori. Osvajali so vrhove Ratitovca, Snežnika, Pece, Tošča, Golice, Grintovca, Slemena, Korošice, Mojstrovke in še mnoge druge v naši bližnji okolici in širše v Sloveniji.

Učenci so bili večletni udeleženci spominskih pohodov Ob žici okupirane Ljubljane, na Blegoš, v Dražgoše in Od Litije do Čateža. V planinskih uricah so poslušali priznane planinske strokovnjake kot so Pavel Šegula, Tomaž Humar, Viki Grošelj, domače mentorje in mentorje sosednjih šol, ki so jim posredovali svoje bogate izkušnje in znanja z domačih hribov in najvišjih vrhov sveta.

Spoznavali so opremo za planinarjenje in način uporabe, varno gibanje v gorah prvo pomoč ob primeru nesreč, se seznanjali s prehrano v gorah, orientacijo, likom planinca in še mnogočem.

Mladi so preverjali svoja planinska znanja tudi z učenci drugih okolij v tekmovanju Mladina in gore. Mentorji so osvajali znanja na seminarjih Srečno v gore. Opredelili so se tudi za sodelovanje s sosednjima šolama Ivana Graharja iz Podlubnika in Škofja Loka – Mesto. K dobremu sodelovanju prispeva tudi PD, posebno s strokovnim znanjem, pomoči pri organiziranju taborov, pri vodenju na zahtevnejših turah. PD tudi finančno podpira dejavnost mladih s sofinansiranjem stroškov izletov, vodenja; taborov, izobraževanj in drugih planinskih aktivnosti.

Obsežno in raznoliko delo planinskega krožka je za mlade zanimivo. To kažejo dosednji uspehi, ki bodo lahko še večji, če bosta mentorja Dana Mohar– in Zoran Gričar to smer nadaljevala. V to verjamemo. Podpirajo jih tudi starši in jim zaupajo.

Na razredni stopnji poteka planinski krožek od leta 1981. S pestro vsebino, v katero so vpleteni predavanja Živali v Afriki, Najvišji vrhovi kontinentov, Vzpon na Daulagiri, Po Himalaji, Varnost in posledica plazov, planinske urice, srečanja s starši in se z njimi odpravljali na prijetne izlete. Prehodili so veliko lepih poti, posebej v bližnji okolici kot Ožbolt, Andrej, Lubnik, Jošt, Šmarna gora, Ratitovec, Golica, Blejska koča na Lipanci in mnoge druge.

Mentorici Magda Krmelj in Irena Spitzer skrbita za lastno strokovno planinsko izobraževanje po

programu Srečno v gore V dvajsetih letih od šolskega leta 1981/1982 se je v krožku zvrstilo 759 učencev, ki so opravili 134 izletov, le teh pa se je udeležilo 2700 učencev. To obsežno vzgojno delo je v dvajsetih letih ustvarjalo 7 mentoric planinskega krožka najmlajših učencv.

MLADI PLANINCI V OŠ IVANA GROHARJA V PODLUBNIKU

Za 1000–letnico Škofje Loke so občani v letu 1973 poklonili najmlajšim novo osnovno šolo. 26. junija 1985 je šola postala samostjna. V to leto sodi tudi ideja učiteljice Ivanke Dolenc o ustanovitvi planinskega krožka. Za delo sta poprijeli z Duško Brovč in delo je steklo. Prve izlete sta organizirali v bližnjo okolico, s planinskimi uricami pa dopolnjevali znanja mladim planincem. S premestitvijo mentorice Ivanke na podružnično šolo, je delo v krožku zamrlo in se po vrnitvi v letu 1990/91 spet obnovilo. Tokrat je k sodelovanju povabila profesorico telesne vzgoje, Zofijo Kafol. Zofka ji pravimo. Postavili sta si cilje in Ivanka jih takole obrazloži:

"Že pri načrtovanju planinske dejavnosti, pozneje pa pri izvajanju le–te posebno pozornost posvečava varnosti. Mlade planince učiva pravilne in varne hoje. Glede na zahtevnost ture izbirajo ustrezno opremo, zadovoljujejo potrebe po igri.;razvijajo skladnost gibanja v naravi krepijo voljo in vztrajnost, spoznavajo svojo zmogljivost. Ob aktivnostih se razvija pozitiven odnos do narave in do vsega, kar nas obdaja. Ko otrok doživlja lepote narave, se v njem prebujajo želja, da vse to ohrani. Skupna planinska doživetja omogočajo, da se razvijajo globlji, pristnejši medsebojni odnosi. To je le nekaj korakov planinske dejavnosti, ki v veliki meri prispevajo k skladnemu, celostnemu razvoju mladega človeka."

Te cilje so uresničevali v prvih dveh letih v krožku na razredni stopnji. Pestrost dela in zanimanje je prerastlo v predmetno stopnjo, zato so tudi tam oblikovali krožek. Mlajši so si naredili ime Kozlički, starejši Gamsi.

Dejavnost planinskega krožka se iz leto v leto širi, pogloblja in bogati. Mentorica pravi:"Začeli smo s srečanji s starši, planinskimi uricami in planinskimi izleti. Pozneje smo organizirali planinske taborne, se vključevali v regijska in državna tekmovanja Mladina in gore ter Planinsko orientacijsko tekmovanje. Svoje vtise so mladi planinci pogosto zlili na papir. Prispevke smo pošiljali na radio in v časopise. Preko javnih medijev smo širšo javnost seznanjali z zanimivimi planinskimi doživetji. Izdali smo časopis in oblikovali razstave. Že od vsega začetka sodelujemo s PD Škofja Loka, kamor pošiljamo poročila o izletih. PD nas podpira, tako s strokovnimi nasveti kot tudi finančno. Vodniki pomagajo pri vodenju zahtevnejših pohodov ter pri pripravi in izvedbi taborov. Vse aktivnosti so v besedi in sliki prikazane v kroniki, ki jo skrbno piše in ureja Zofka Kafol. V štirih zajetnih knjigah je prikazana naša enajstletna dejavnost."

Preglednica 11–letne dejavnosti bi pokazala več kot kažejo le skupni podatki. Od šolskega leta 1990/91 do danes je bilo v krožkih vpisanih 511 učencev. Opravili so 133 izletov, 92 planinskih uric, 4 samostojne planinske taborne, dva skupna tabora z OŠ Škofja Loka – Mesto in Cvetka Golarja Trata. Na izletih je bilo prisotnih 3460 učencev. Ti podatki zajemajo le tiste učence, ki so bili prisotni na več kot polovici izletov. Torej je obseg opravljenega dela še bistveno večji. Izlete vodita mentorici Ivanka in Zofka. V občasno pomoč pa so vodniki PD.

Radi bi vam prikazali dejavnost krožka po letih. Je obsežno, raznoliko in vsebinsko polno. Slikovno dokumentirana kronika dopolnjuje zapise vseh izletov in druge pomembne dejavnosti krožka. Bralec bi videl; da so se podajali na prijetne pohode v našo okolico, pa tudi na bolj oddaljene in zahtevnejše cilje. Z visokim planinskim znanjem, ki je bilo dopolnjeno s tekmovanji Mladina in gore, z orientacijo, kaljeno v planinskih taborih, so se mladi podajali najvišjemu cilju nasproti. 5. avgusta 1996 se jih je 10 s štirimi vodniki podalo v dolino Vrata in proti Triglavu. Devet jih je tedaj prvič zmagoslavno stopilo na vrh. Že naslednji dan jih je čakala nova, dolga tura do Doliča na Prehodavce in po dolini Triglavskih sedmerih jezer, čez Komarčo in do Savice. To je bila prva skupina, ki je v zgodovini PD Škofja Loka in sodelovanju

osnovne šole osvojila naš najvišji vrh. Mladi planinci so bili navdušeni nad izletom na Triglav. Zapisali so svoje vtise, ki smo jih poslali v medije. Nekaj prispevkov je bilo tudi objavljenih:

5. 8. 1996 – Gamsi na vrhu Triglava, Postali smo pravi Slovenci, Premagal sem strah. Rok je zapisal takole:

"Bil sem na Triglavu. Kako je bilo, sem vam že napisal. Kako me je bilo strah, pa sem zamolčal. Prišel sem pod Medvedjo skalo. Mislil sem si: Tukajle gor!?! To pa ne bo lahko, pa tudi udobno ne!. Zelo me je bilo strah. Pa tudi mraz je bil tak, da me je še v kosti zeblo. Korak za korakom sem se dvigoval. Ko sem prišel na vrh, nisem vedel, ali se mi kolena tresejo od strahu ali od mraza. Malo sem si oddahnil. Šli smo naprej in kolena so se umirila. Tudi hoja po grebenu proti Triglavu mi je pognala malo strahu v kosti. Zbral sem pogum in ga pregnal. Ponosen sem na to." Rok Primožič, 5. razred.

Pomembnih dogodkov se je v teh letih zgodilo zelo veliko. Nekateri presegajo meje normalnega aktivnega dela, zato naj jih omenimo:

- Učenci so s kulturnim programom sodelovali na prireditvi ob 85–letnici PD Škofja Loka.

- Ob 100–letnici planinstva so v letu 1993 pripravili obsežno razstavo likovnih in literarnih del na temo Lubnik in izvedli prvi planinski tabor na Zelenici.

- Ob Dnevu zemlje so planinci pripravili razstavo na temo Planinci – prijatelji narave in jo odprli 19. junija 1995.

- Organizirali so drugi planinski tabor Kofce 96 in se povzpeli na Triglav.

- V letu 1997 so ob 90–letnici PD Škofja Loka pripravili razstavo o svojem delu in sodelovali v programu ob otvoritvi. Na razstavi so bili udeleženi tudi planinci OŠ Škofja Loka – Mesto in Trata.

Na Dnevih Slovenskega izobraževanja so kot edina planinska skupina prikazali svoje delo slovenski javnosti v Cankarjevem domu in bili zelo pohvaljeni.

V knjigi vtisov je bilo napisanih veliko pohvalnih besed. Predsednik PD Škofja Loka je zapisal:

"Enajsto leto teče, odkar opravljam funkcijo predsednika loškega PD. V tem času se pogosto srečujem z mladimi planinci loških vrtcev in osnovnih šol. Ta srečanja so mi posebno draga, saj so najbolj neposredna. Posebej še s planinci OŠ Ivana Groharja, ki ga vodita Ivanka in Zofka. Kot pevski zbor ste, kjer je vse ubrano, kjer se med seboj vse dopolnjuje in prepleta. Mladostna zagnanost, neučakanost, zvedavost, vztrajnost,... je prepletena z izkušnjami čudovitih vodij in organizatorjev, ki so dovolj iniciativni in vztrajni, da vse načrtovano zmorete."

- Z novinarko Loka TV Majdo in snemalcem Borutom so posneli video kaseto Z Gamsi na izlet in bila je večkrat predvaja na lokalni TV.

- V šolskem letu 1998/99 so izvedli stoti planinski izlet, so oblekli svečane majice s podobo gamsa v markaciji in začeli tekmovati v planinski orientaciji.

- Nov izziv je bil tudi organizacija planinskega tabora za planince vseh treh OŠ.

- Na petem državnem tekmovanju Mladina in gore so v letu 1999/2000 osvojili 4. mesto in se za nagrado peljali na kopanje v Čateške toplice.

- Planinec se mora navaditi tudi na snežne razmere. Znanje so utrjevali na ledenih strminah ob skrbnem varovanju mentorice in vodnikov PD.

Naj zaključimo bogato predstavitev dela z mladimi z besedami mentorice Ivanke: "Delo z mladimi je prijetno, toda zelo zahtevno in odgovorno. Zavedava se, da so prijatelji, narava, gibanje, varnost,... pomembni dejavniki za kvalitetno in polnejše življenje. Del tega lahko mladi pridobijo pri planinskem krožku. Pri planinstvu ni tekmovalnosti, saj doživetja na planinskih poteh niso merljiva. V vsakem posamezniku ostanejo kot nekaj lepega, nekaj kar razveseljuje in daje moč."

GORSKA REŠEVALNA SLUŽBA V ŠKOFJELOŠKEM HRIBOVJU (GRS)

Reševanje v gorah je namenjeno ljudem, ki zabredejo v stisko v hribovitem ali težko dostopnem

gorskem svetu. Iz časov pred drugo polovico 19. stoletja skoraj ni podatkov, vemo pa, da so tudi takrat pogrešili ljudi, jih iskali, reševali in jim pomagali, ko so zahajali v gorski svet po delovnih opravkih. To delo so po sili razmer v glavnem opravili sopotniki in svojci prizadetih.

Ko so ljudje začeli obiskovati gore kot planinci in turisti, se je število pogrešanih in ponesrečenih hitro večalo, pomoč pa je bila sprva še vedno skrb popotnih tovarišev in svojcev. Oblast je za to delo navadno pooblastila orožnike, ti pa so si pomagali z gorskimi vodniki, izkušenimi planinci in drugimi poznavalci gorskega sveta.

Razmere so se naglo popravile, ko je bila pozimi 1884/1885 v Švici ustanovljena gorska reševalna služba. Že leta 1896 so tudi v Avstriji nastali prvi alpski reševalni odbori, med njimi leta 1898 tudi v Innsbrucku. V tega se je včlanila kranjska sekcija Nemškega in Avstrijskega planinskega društva (DÖAV). Ta je na območju današnje Slovenije imela številne reševalne postaje in obveščevalne točke, tako med drugim Maribor, Bovec, Log pod Mangartom, Trento, Kranjsko Goro, Mojstrano, Bohinj in Ljubljano, v katerih so kot reševalci delovali tudi slovenski gorski vodniki. Lahko bi torej rekli, da zametek organiziranega gorskega reševanja na slovenskih tleh sega že na konec 19. stoletja, čeprav delo takrat ni bilo v pristojnosti Slovenskega planinskega društva. Slednje je ustanovilo prvo slovensko gorskoreševalno postajo malce kasneje, 16. junija 1912 v Kranjski gori. Tej so po prvi svetovni vojni sledile še druge postaje, katerih delo je med drugo svetovno vojno zaradi okupacije zamrlo, po osvoboditvi Slovenije pa se v skupni državi Jugoslavije z velikim poletom spet okrepilo. Danes je v sodobno opremljeni, izšolani in organizirani Gorski reševalni službi Slovenije 17 postaj GRS (PGRS), med njimi tudi PGRS Škofja Loka. GRS Slovenije je bila leta 1955 tudi ustanovni član Mednarodne komisije za reševanje v gorah (IKAR), v kateri deluje neprekinjeno in uspešno še danes.

Območje občin Gorenja vas, Žiri, Škofja Loka in Železniki obsega zahodne dele Polhograjskega hribovja in Škofjeloško hribovje: Osolnik, Pasjo ravan, Polhovec, Porezen, Črni vrh, Blogoš z okoliškimi gorami in Lubnik. Seže pa še do vrhov nad Soriško planino in Ratitovca, se na Dražgoški gori dotakne Jelovice, preči Sv. Mohorja ter se s Planice in Križne gore spusti na Sorško polje. Koče in poti v teh gorah so na skrbi planinskih društev Gorenja vas, Sovodenj, Škofja Loka, Železniki in Žiri. Planinska dejavnost je tod že od nekdaj zelo živahna; poleg domačinov srečamo tudi planince in turiste iz vse Slovenije zlasti pa iz Ljubljane. Privlačijo jih predvsem lepa gorska pokrajina in prijazni ljudje, nenazadnje pa tudi različne planinske vezne poti: Loška planinska pot, Pot kurirjev in vezistov narodnoosvobodilne borbe (NOB), Slovenska transverzala in verjetno še katera.

Razumljivo je, da so se tod že od nekdaj dogajale tudi gorske nesreče. Če je bilo treba, so nekdam ukrepali reševalci postaj GRS Kranj, Ljubljana, Tolmin in Radovljica. O nesrečah, ki niso terjale življenja prizadetih in v primerih ko niso bile potrebne akcije GRS, vemo zelo malo. Na voljo pa so podatki o smrtnih nesrečah, ki jih je zbral dr. France Malešič, zdravnik PGRS Kamnik v »Kroniki smrtnih gorskih nesreč v Sloveniji«. Iz te je razvidno, da je v letih od 1933 do 1978 na območju gora okrog Škofje Loke preminilo 9 oseb, od tega štiri osebe v snežnem plazju, tri osebe med nabiranjem planik ter po ena oseba zaradi zdrsa oziroma padca.

Število ni veliko, zagotovo pa ni točno, saj ni nobenega podatka o ponesrečenih drvarjih, lovcih, pastirjih in drugih, ki so izgubili življenje med delom v hribovitem ali gorskem okolju, verjetno je nesreča doletela tudi kakšnega turista, pa to ni bilo javno objavljeno. Tedanje žrtve plazov so umrle med delom, pri pluzenju kolovoza in med spravilom lesa, nihče ni preminil kot smučar ali planinec.

Od konca šestdesetih let se je število gorskih nesreč v slovenskih gorah iz leta v leto večalo, GRS je imela vse več dela. Čedalje bolj se je kazala potreba, da se tudi v Škofji Loki ustanovi GRS. Obstajali so tudi minimalni pogoji: Na voljo so bili trije člani – mladi Zvone Korenjak in veterana Srečko Tušar ter Pavle Šegula. V PGRS Kranj je bilo nekaj pripravnikov iz Škofje Loke. V PD Škofja Loka je deloval uspešen alpinistični odsek, katerega člani bi sčasoma lahko postali člani GRS.

V soglasju z možnimi ustanovitelji postaje, je Komisija za GRS pri PZS obravnavala predlog, ter na seji dne 14. novembra 1978 sklenila, da se ustanovi PGRS Škofja Loka. Ustanovitev sta podpirala tudi Svet za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito tedanje občine Škofja Loka in PD Škofja Loka. Člani sveta so se zavedali potrebe po reševalni službi. Ta bi na obsežnem ozemlju z zelo razpršenimi in marsikdaj težko dosegljivimi hribovskimi naselji lahko koristno posegla v dogajanje tudi ob naravnih nesrečah.

Ustanovni občni zbor postaje je bil 8. decembra 1978. Načelnik je postal Zvone Korenjak. Sredstva za opremo je preko Civilne zaščite in občinske Zveze za telesno kulturo prispevala Skupščina občine Škofje Loke. Opremo smo imeli shranjeno na Postaji milice, vadili na Kamnitniku in bližnjem Ratitovcu, sestajali pa smo se v prostorih Zdravstvenega doma, v Domu zveze borcev in še kje. Končno smo dobili lepe in funkcionalne prostore z garažo v Domu gasilcev na Trati v Škofji Loki, vselej pa so nam bila odprta tudi vrata sejne sobe v prostorih Planinskega društva, s katerim postaja odlično sodeluje; deležna je tudi administrativnih storitev in pomoči.

Po treh letih je postaja imela še četrtega člana, Franca Vidica in 14 pripravnikov: Jožeta Balona, Tomaža Camleha, Mirana Drnovška, Toneta Hiršfenfelderja, Boštjana Kekca, Toneta Jankovca, Franca Jesenovca, Igorja Langusa, Franca Langerholca, Simona Peternelja, Pavleta Podobnika, Staneta Stanonika, Damjana Vidmarja ter Mileto Jakovljeviča, podoficirja Jugoslovanske ljudske armade. V njenem okrilju so se izšolali tudi številni smučarski reševalci, ki so reševali na organiziranih smučiščih na Starem vrhu in na Soriški planini ter s tem razbremenili člane postaje.

Poleg iskalnih, poizvedovalnih in reševalnih akcij vlaga postaja veliko dela v obnavljanje in dopolnjevanje znanja ter reševalskih veščin, pri čemer takorekoč ni premora. V postaji se je do današnjih dni zvrstilo pet vodnikov lavinskih psov, tako: Erfinij Cuder, Miro Drnovšek, Zvone Korenjak, Franc Razdrih in Marko Nahtigal. Minerji snežnih plazov smo bili: Miro Drnovšek, Simon Peternelj in Pavle Šegula. Inštruktor je bil prva leta Franc Vidic, kasneje sta to dolžnost prevzela Simon Peternelj in Pavle Podobnik, ki mu danes pomaga Aleš Miklavčič. Slednji je tudi postajni reševalec letalec, medtem ko je Roman Hartman reševalec letalec Slovenske vojske.

Število članov se je s časom spreminjalo, v glavnem pa ostajalo nespremenjeno, ker so redke vrzeli zapolnili novi člani iz vrst pripravnikov. Kot je bilo pričakovati, so se v triindvajsetih letih delovanja pred reševalci znašle najrazličnejše naloge, tudi marsikaj takega, kar pravzaprav ni njihova osnovna naloga. Okolje in tudi sami so in smo upoštevali, da smo sposobni in dolžni pomagati povsod tam, kjer tega ne zmorejo drugi.

V obdobjih vodnih in snežnih ujm smo evakuirali porodnice, preminule vaščane, poskrbeli smo, da so sladkorni bolniki kljub naraslim vodam, uničenim cestam in debeli snežni odeji pravočasno prišli do dialize v Kliničnem centru v Ljubljani. Pomagali smo stanovalcem stolpnic, ki so ostali brez ključa, da so se prebili v stanovanje, spremljali smo planince med pohodi na Lubnik, Blegoš, Porezen, Ratitovec, Dražgoše, Triglav in drugam. Štirikrat smo morali v gozd na pomoč drvarjem, pomagali smo strmoglavljenim jadralnim padalcem. Udeleževali smo se spominskih in kondicijskih prireditvev GRS: Koflerjevega in Veninškovega memoriala, teka na Lubnik, Črno prst, Krim, prireditve »Pohorska smučina«, tekmovali za pokal Karavanke ter dosegli marsikak boljši rezultat in tudi nekaj zmag. Prireditve »Nič nas ne sme presenetiti« v času pred osamosvojitvijo Slovenije smo člani PGRS Škofja Loka praviloma izkoristili za prikaz reševanja iz stolpnic, kar počnemo še dandanes, ko v teh prikazih redno sodelujejo tudi helikopterji Slovenske vojske in Policijske letalske enote s kadri naše postaje. Spremljali smo šolarje na izletih v gore, jih uvajali v znanje o snegu in plazovi, veščinah hoje in gibanja v gorah in še marsičem.

Velikokrat je bilo na vrsti iskanje izgubljenih in pogrešanih, med katerimi so bili tudi samomorilci. Povzetek reševalno dejavnosti PGRS Škofja Loka da naslednjo sliko:

Od ustanovitve postaje do danes je bilo opravljeno 88 akcij, od katerih je bilo 17 iskalnih. Poskrbeti smo morali za 16 smrtno ponesrečenih.

Na Ratitovcu smo posredovali 13–krat, na Blegošu 10–krat na Lubniku pa 17–krat. Med kraji, kjer smo opravili nadaljnjih 35 posegov so še: Bukov vrh, Crngrob, Davča, Kovski vrh, Križna gora, kraji na trasi pohoda Pasja ravan – Dražgoše, Planica, Soriška planina, Andrej nad Zmincem, Sv. Mohor, okolica Žiri in še kje. Če so naleteli na razmere, ko so lahko sami pomagali ljudem iz težav ali se vključili v akcije lokalnih postaj GRS, so naši člani po potrebi reševali tudi v Julijskih Alpah, Karavankah, Kamniških in Savinjskih Alpah.

Naj opišemo še reševanje ponesrečenega drvarja v strminah Planšaka pod Ratitovcem. Mladi mož je med spraviom lesa s traktorjem zadenjski vozil po neutrjenem kolovozu, se prevrnil in težko poškodovan skotalil 150 metrov nižje. Brata – sodelavca sta ga prisebno namestila na toga traktorska vrata, ga spravila še nekoliko nižje in poklicala na pomoč. Naši reševalci so že kmalu po nesreči ugotovili resnost primera. Ponesrečenec je imel poškodbe hrbtenice, prsnega koša in reber, zlom stegenice in izpahnjeno ramo, kar je terjalo poseg helikopterja. Piloti in tehnik SV so bili hitro nad ponesrečencem, zaradi hudega vetra pa je bilo najprej treba posekati nekaj dreves, da bi na kljuko rešilnega vitla mogli pritrditi nosila in vkrcati bolnika na krov plovila. Reševalci pravijo, da je bila to reševanje ena najzahtevnejših akcij, kar so jih doslej opravili.

Naj ob sklepu tega zapisa navedemo še današnje moštvo PGRS Škofja Loka.

Na Čogoriju (K2) v Karakorumu in v deroči himalajski reki na poti proti Januju pri Kangčengčengi sta preminila člana, alpinista Boštjan Kekec in Damjan Vidmar.

Ob načelniku Zvonetu Korenjaku so aktivni člani še: Stane Čufar, Drago Frelih, Roman Hartman, dr. Alenka Horvat, Marko Kokalj, Mitja Kovačič, Aleš Miklavčič, Igor Langus, Pavle Logonder, Marko Nahtigal, Pavle Podobnik, Milan Potočnik, dr. Petra Rupar, Simon Peternelj in Stane Stanonik. Posebej navajam člane – pilote in tehnike helikopterja, SV: Borut Dajčman, Jože Kalan, Tomaž Košenina, Andrej Mihelač in Željko Pekolj.

Člani so še: Miro Drnovšek, Tone Hiršenfelder, Franc Jesenovec in Iztok Štajer.

Zasluzna člana sta Pavle Šegula in Srečko Tušar.

"SPOMINSKI POHODI "PO POTI CANKARJEVEGA BATALJONA" S PASJE RAVNI V DRAŽGOŠE

Vsako leto v začetku januarja, ob obletnici legendarnega boja Cankarjevega bataljona, v Dražgošah potekajo kulturno rekreativne prireditve "Po stezah partizanske Jelovice", posvečene spominu na ta zgodovinski dogodek.

Cankarjev bataljon se je po hudih bojih decembra 1941 leta na Pasji ravni in Lavtarskem vrhu, v začetku januarja 1942, pred Nemci umaknil v Dražgoše. Premik so opravili v zelo težkih zimskih razmerah. V spomin na to pot Cankarjevcev in bitko v Dražgošah sta štab Teritorialne obrambe in PD Škofja Loka januarja 1979. leta organizirala spominski planinski pohod s Pasje ravni v Dražgoše. Udeležilo se ga je 128 pohodnikov, teritorialcev, planincev in drugih, ki sta jih vodila ing. Pavle Šegula in Milan Teofilovič. Žal takrat ni bila narejena evidenca udeležencev. Zato so pri PD Škofja Loka sestavili poseben odbor za organizacijo in izvedbo pohoda. Tako je bil prvi evidentiran pohod izveden januarja 1980 leta. Avtor zamisli Miloš Mrak je postal predsednik in za delo v odboru pridobil Rajka Štibilja, Vinka Hafnerja, Pavleta Klemenčiča, Franca Gorška, Milana Teofiloviča, Franja Kopreka, Toneta Muleja, kasneje pa Lada Jugovica, Staneta Pintarja, Jožeta Stanonika in Andreja Balažica. Žal sta od imenovanih Mrak in Štibilj že pokojna. Od leta 1980 je bilo organiziranih in izvedenih 22 pohodov. Teh se je udeležilo 1675 pohodnikov, ki so pot prehodili 3908–krat.

Število udeležencev o letih na dosedanjih pohodih:

Pohod	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Leto	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Št.pohodnikov	74	73	121	103	160	129	200	148	232	315	226
Od teh prvič		36	66	34	83	41	91	41	80	148	83

nadaljevanje:

Pohod	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
Leto	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Št.pohodnikov	92	132	151	113	161	145	156	215	235	348	379
Od teh prvič	15	56	75	29	64	45	54	74	82	145	162

Odbor vsako leto v občilih objavi razpis s pogoji in navodili za varno pot. Pred začetkom pohodniki dobijo zgibanko, ki na kratko opisuje dogodke na Pasji ravni in v Dražgošah 1942. leta, v njej pa je tudi kratek opis poteka pohoda in njegova shema. Pohodniki naj bi upoštevali ta navodila in dobro pripravljene in primerno opremljene, celotno pot, z vmesnimi postanki, prehodili v strnjene koloni. Trasa poti pohoda se je na delu, kjer prečka Poljanščico spremenila, ker se je porušil most v Šefertu in zato sedaj vsi pohodi potekajo čez most v Zmincu in se takoj usmerijo mimo Mežnarja v Breznico. Razmere na poti se iz leta v leto spreminjajo. Za zagotovitev večje varnosti udeležencev, člani odbora pred vsakim pohodom prehodijo celotno pot, jo počistijo in prilagodijo razmeram na dan pohoda.

Zbirališče pohodnikov je vedno na soboto zvečer pri kmetu Koširju (Setnikar) pod Pasjo ravnijo. Tisti, ki se pohoda udeležijo prvič, tu prejmejo izkaznico. Začetek pohoda je med 22. in 24. uro. Pot vodi čez Polhovec in Sv. Petra hrib, do Zminca v Poljanski dolini; sledi vzpon do Breznice (počitek, čaj) nato spust mimo Sv. Tomaža na Praprotno v Selški dolini; naprej ob levem bregu Selščice do Ševelj; sledi vzpon do Zabrekev (čaj) in naprej v Dražgoše. Pohod traja približno 10 ur in je v dražgoški šoli (malica), po žigosanju izkaznic in razdelitvi značk in priznanju deležencem, zaključen.

Vsak udeleženec pohoda po prvem prihodu v Dražgoše dobi žig v izkaznico in bronasto značko pohoda, po tretjem srebrno, po petem zlato in po desetem plaketo PD Škofja Loka. Plakete so bile do sedaj podeljene 55 udeležencem. Udeležence, ki so opravili 20 pohodov, nagradi Komite dražgoških prireditelj in PD Škofja Loka s posebnimi priznanji na slovesnosti pri spomeniku v Dražgošah. 1999. leta so ta priznanja prejeli: Vinko Hafner, Franc Goršek in Lojze Kovič; leta 2000: Franjo Koprek in Tone Mulej; leta 2001: Pavle Klemenčič in Jože Stanonik. K organizaciji in izvedbi pohoda pomembno pripomorejo gorski reševalci PD Škofja Loka, ki jih vodi načelnik Zvone Korenjak. Na vseh 22 pohodih so zelo učinkovito poskrbeli za varnost in sprotno reševali probleme, ki so nastali na poti.

Omeniti je treba tudi prijazne domačine, ki so pohodnike vedno gostoljubno sprejeli v svoje domove. Tako je bilo vedno prijetno zvečer pred pohodom pri Koširju (Setnikar – Pasja ravan) ali v zgodnjih jutranjih urah v Breznici pri Mavžarjevih (Habjan), pri Nacetu (Bizjak) in nekdanji lovski koči. Od 17. pohoda, leta 1996 dalje, je jutranji počitek pri Francu Bizjaku (Branetu) in na Zalubnikarjevi kmetiji; pri Habjanovih v Zabrekvah pa ob jutranjem svitu pohodnike postrežejo z dobrim čajem. Zelo dobro tekne tudi enolončnica, s katero pohodnike ob prihodu pogostijo v šoli Dražgošani.

22. pohoda v januarju 2001 se je udeležil tudi predsednik države Slovenije, Milan Kučan, ki je ta dan praznoval svoj 60. rojstni dan.

In na koncu prisrčen stisk rok in obljuba, da se na naslednjem pohodu spet vidimo.

SPOMINSKI POHODI NA BLEGOŠ

V letu 2001 je planinsko društvo Gorenja vas v sodelovanju s planinskim društvom Škofja Loka

organiziralo že 25. spominsko–rekreativni pohod na Blegoš, osrednji in najvišji vrh Škofjeloškega hribovja.

Ideja o pohodu na Blegoš izvira iz planinskega društva Sovodenj, verjetno po zgledu pohodov, ki so takrat že potekali. Njen avtor je bil Slavko Hribar, takratni predsednik društva, ki je s svojimi člani prvi pohod leta 1976 tudi izpeljal. Pohod je bil zamišljen kot »pohod ob dnevu zmage, 9. maju«, zato naj bi se vsako leto odvijal na nedeljo, najbližjo temu datumu.

Prvotno je to dejansko bil »pohod«, saj se je kolona planincev pomikala iz smeri Javorij, z zastavo na čelu in med potjo položila vence ob spominskih obeležjih NOB.

K sodelovanju je bilo pritegnjeno planinsko društvo Žiri, od 3. pohoda dalje pa še planinsko društvo Gorenja vas. Osnovna organizacija je ostala v rokah Sovodenjčanov, sicer pa so se o konkretnih zadolžitvah ostalih dveh društev vsako leto posebej dogovorili.

Tako kot pri drugih pohodih je za udeležence bila pripravljena izkaznica za vsakoletno evidenco udeležbe ter izdelane posebne značke (bronasta, srebrna, zlata), ki so jih pohodniki prejeli za udeležbo na dveh, štirih oz. šestih pohodih. Kasneje se jim je pridružila plaketa za udeležbo na desetih pohodih.

Razumljivo je, da v prvih letih pohod še ni bil tako množičen, pa tudi vreme mu ni bilo vedno naklonjeno, saj je npr. leta 1979 potekal v snegu kot pravi zimski pohod.

K popularizaciji pohoda je mnogo pripomogla tudi novozgrajena koča škofjeloških planincev pod vrhom Blegoša, ki je nudila zavetje tudi organizatorjem pohoda, zlasti ob slabem vremenu. Pri koči ali v njej je bilo v začetku tudi vpisno mesto, pred kočjo pa ob 11. uri spominska proslava.

Po nekaj izpeljanih pohodih so se sodelujoča društva dogovorila za ciklično menjavanje nekaterih zadolžitvev (zavarovanje poti, vpisi, okrepcila za pohodnike). Prišlo je tudi do spremembe, ko so k udeležbi na pohodu bili povabljeni učenci osnovnih šol na Gorenjskem in šol na sosednjih območjih (Cerkno, Idrija, Tolmin). Ti so na Blegoš začeli prihajati v soboto, v spremstvu svojih mentorjev. Učenci so sodelovali s svojimi točkami v priložnostnem programu.

Za učence je vpis ostal pri koči, za nedeljo pa sta bili določeni vpisni mesti na Črnem Kalu in pri šoli v Leskovicah. Pohodniki so se morali izkazati s posebnim listkom, ki so ga prejeli na vrhu Blegoša. Ta novost ni navdušila vseh udeležencev, saj so nekateri ob povratku zaradi tega morali delati ovinek.

Pohod se je »prijel« in ob lepem vremenu je Blegoš dobesedno oživel. Prihajali so planinci iz raznih krajev Slovenije, pa tudi s Hrvaškega, ob največjem obisku tudi več tisoč.

Prišlo pa je tudi do nadaljnjih sprememb pri organizaciji. Najprej so sodelovanje odpovedali Žirovci, nato so se umaknili še Sovodenjčani in od 10. pohoda dalje je organizacija v rokah članov planinskega društva Gorenja vas, ki pa je zaradi skupnega interesa in lažje organizacije začelo tesneje in tvorneje sodelovati s škofjeloškimi planinci. Veliko pa so k uspešnejši izpeljavi pohodov prispevali tudi radioamaterji, ki so bili pripravljene priskočiti na pomoč. Nikakor pa ne smemo pozabiti delovnih organizacij, pevskih skupin, učencev in mentorjev osnovne šole v Gorenji vasi in drugih, ki so na tak ali drugačen način omogočali izvedbo pohoda in izpeljavo programa po načrtanem konceptu.

Za organizatorje pohoda sta bili pomembni dve pridobitvi: povečana koča (možnost uporabe »pastirske sobe) in zavetišče na Jelencih, ki ga je zgradilo planinsko društvo Gorenja vas.

Vpisno mesto je bilo prenešeno nazaj h koči, sicer pa se pohod odvija dva dni, saj vedno več odraslih planincev pride na Blegoš že v soboto.

Po osamosvojitvi Slovenije in z uveljavitvijo novih državnih simbolov je bilo treba spremeniti značke in plakete. Zaradi spremenjenih razmer (manj sredstev od sponzorjev) pa pohodniki značk niso več prejeli brezplačno. Večina je to z razumevanjem sprejela.

In tako je pohod na Blegoš postal in ostaja tradicionalno spomladansko srečanje planincev in kot tak vsako leto uvrščen v koledar planinskih akcij.

KLUB LUBNIKARJEV

Klub Lubnikarjev deluje kot sekcija v okviru Planinskega društva Skofja Loka. Leta 1975 so ga ustanovili planinci, večkratni biskovalci in ljubitelji Lubnika. Letos praznuje že 25.letnico.

Delo Kluba Lubnikarjev je, da vzpodbuja planinsko rekreativno dejavnost, skrbi za celoletno aktivnost članov, se vključuje v delovne akcije Planinskega društva pri oskrbi in vzdrževanju doma na Lubniku in pri čiščenju planinskih poti. V zimskem času, ko je januarja in februarja koča zaprta, Lubnikarji opravljajo dežurstvo ob sobotah in nedeljah v zimski sobi, v kletnih prostorih doma, ki so jo preuredili iz delavnice.

Članstvo v klubu je prostovoljno. Član postaneš tako, da od začetka oktobra tekočega leta do konca septembra naslednjega leta, kot traja lubnikarska sezona, izpolniš normo, 15 vzponov na Lubnik. Priporočamo peš iz doline. V domu se vpišeš v posebno knjigo Kluba Lubnikarjev. Po izpolnjeni normi dobiš člansko izkaznico. Na občnem zboru vsako leto podelijo:

za 2 – letno članstvo v klubu	bronasto značko
za 4 – letno članstvo v klubu	srebrno značko
za 6 – letno članstvo v klubu	zlato značko
za 10 – letno članstvo v klubu	posebno diplomo
za 20 – letno članstvo v klubu	posebno priznanje

Članstvo se iz leta v leto povečuje. Klub je leta 1976 štel 73 članov, v letu 2000 pa že 421 članov. Prav tako se povečuje tudi število vpisov v knjigi. Nekateri člani v enem letu opravijo po nekaj sto pohodov. V sezoni 2000 je bilo v knjigi 25.365 vpisov. Do sedaj je 168 članov prejelo diplome za 10–letno članstvo, 39 članov pa priznanja za 20. letno članstvo v Klubu. 49 Lubnikarjev je v času članstva opravilo 1000 pohodov, 19 članov 2000 pohodov, 4 člani 3000 pohodov, 2 člana 4000 pohodov, Janez Krek pa je v 16 letih članstva že presegel 5000 pohodov. 9 Lubnikarjev je zvestih Lubniku vseh 25 let.

Lubnikarstvo se je razvilo tudi v medsebojno tekmovanje in potrjevanje vzdržljivosti. Eden prvih; ki je opravil čez 200 pohodov v eni lubnikarski sezoni je bil Andrej Rihtaršič. Presegli so ga Blagoje Gogov, Janez Krek kar nekaj let, Janez Košir dve leti, Jurij Štancar s 732 pohodi, Jurij Žitnik s 437 pohodi, Martin Hočevar s 777 pohodi, Anton Pintar s 902 pohodi, v letu 2000 pa spet Janez Krek s 543 pohodi. To so naši pravi rekorderji Lubnika.

Nič manj vztrajnosti ne kažejo Lubnikarice Ivanka Bertoncej, pa Stanka Dolenc, Ivanka Končan, Marija Malovrh, ki je vodila kar nekaj let, v zadnjih letih pa Frančiška Bonjšak s 502 in 374 pohodi.

Trenutno najstarejši Lubnikar je 90–letni Franjo Klemenc iz Ljubljane, ki je v 21 letih članstva opravil več kot 1000 pohodov. Veseli pa smo, da je med pohodniki vedno več mladine in družin z majhnimi otroki.

Iz petindvajsetletnih izkušenj lahko rečejo, daje lubnikarstvo primerno in namenjeno vsem starostnim skupinam in v vseh letnih časih. Tako lahko najboljše skrbijo za dobro telesno počutje in kondicijo.

Lahko bi rekli, da je Klub Lubnikarjev posebnost loškega Planinskega društva, ki že 25 let razširja rekreativni duh in spodbuja obiskovanje Lubnika.

Klub Lubnikarjev vodi poseben odbor, ki ga ponavadi sestavljajo najprizadenejši člani. V dosedanjih letih so klub vodili naslednji predsedniki in predsednica:

Franc Poljanec	od leta 1975
Novak Drago	od leta 1979
De Franceschi Lucio	od leta 1980/1981
Slavo Božnar	od leta 1981/1982 do leta 1983/1984
Matevž Prevodnik	od leta 1984/1985 do leta 1985/1986

Tone Mulej od leta 1986/1987 do leta 1990/1991
Milka Kolman od leta 1991/1992 dalje

KVARTET SPEV

Kvartet Spev, je kot je bilo že večkrat rečeno, najmanjša in najglasnejša sekcija Planinskega društva Škofja Loka. Začetki prepevanja in organiziranega delovanja skupine segajo v leto 1973. Prvi sestav kvarteta je bil: Franc Jamnik, Pavel Munih, Ciril Pleško in Simon Križaj. V začetku so pevci delovali z narodnozabavnim ansamblom Toneta Žagarja in kasneje z ansamblom Borisa Franka, s katerim je bila posneta tudi TV oddaja. Vendar pevci ne bi bili pravi pevci z dušo in srcem, če ne bi gojili predvsem petja brez spremljave – takšno fantovsko prepevanje, kot je na Slovenskem v navadi in najbolj priljubljeno. Narodna pesem je postala in tudi ostala njihova glavna domena, dopolnjena s pesmimi planinske tematike.

Kvartet Spev ima za seboj bogato zbirko nastopov v planinah, ob raznih jubilejih, nastopov za kolektive, nastopov ob priliki srečanj raznih pevskih skupin, posneti in predvajani ima dve samostojni TV oddaji, omembe vredni pa so tudi celovečerni samostojni koncerti, nastopi pri prijateljih planincih v Italiji in Avstriji.

Pevci kvarteta so sodelovali pri snemanju dveh velikih gramofonskih plošč z domačima ansambloma Žagar in Frank, sodelovali so pri snemanju kasete Planinska pesmarica, v radijskem arhivu pa je preko 50 njihovih posnetkov.

Posneli so tudi samostojno avdio in video kaseto. V skoraj tridesetletni zgodovini kvarteta SPEV so se zamenjali štirje pevci kot sledi:

Začetniki v kvartetu	spremembe	sedanji sestav
I. tenor Franc Jamnik		Zdravko Ogris
II. tenor Pavel Munih		Leon Marolt
bariton Ciril Pleško	Stane Vidmar	Jože Križaj
II. bas Simon Križaj		Simon Križaj

Kvartet Spev kljub svojim že "častitljivim" letom še vedno poizkuša s svojo zlitostjo petja razveseljevati prijatelje in ljubitelje narodnega petja in planin.

POMAGALI SO USTVARJATI PLANINSKO DRUŠTVO

Ni uspehov brez pridnih ljudi, ki so voljni naloge sprejeti in jih izpeljati. Take je PD Škofja Loka imelo skozi vsa desetletja svojega obstoja. Kako so gradili svoje PD smo vprašali nekatere člane, ki so bili priče delu v nekaj zadnjih desetletjih:

- Savo Šink
- Marinka Mrak
- Stane Porenta
- Pavle Šegula.

Spomnimo se tudi naših članov, ki so s svojo neposrednostjo in posebnostjo zaznamovali naše PD, pa jih ni več med nami:

- Tone Logonder
- Lojze Hafner
- Branko Roblek.

SAVO ŠINK

se takole spominja nekdanjih časov med planinci:

Savo Šink je poslednji član prvega poveljnega Upravnega odbora loškega PD. Vanj so ga sprejeli po odstopu blagajnika Avgusta Potočnika, ki te naloge ni več želel opravljati. Tine Oman – Čikov, ga je poznal kot mladega delovnega fanta, še iz izseljenišтва v Aleksincu, kamor sta bila v začetku vojne oba izseljena skupaj z družinami. Po vrnitvi v Loko je bil zaposlen kot poslovodja v železnini pri Kašmanu, od leta 1950 dalje pa v banki. Blagajniški posli so mu bili poznani, planinec je bil že v predvojnem času, zato se je prav hitro vpeljal v delo loških planincev.

Finančnih poslov je bilo takrat veliko, saj je bila gradnja Doma na Lubniku v polnem teku. Načrti od PZS so bili potrjeni, dano prvo nakazilo 178.000 din in plačan del opreme. Finančne posle je delno opravil med službenim časom, pretežno pa ob večerih doma. Nabava materiala, ki ga je bilo tedaj zelo težko dobiti, je opravljal predvsem Jože Babič – poslovodja v železnini pri Kašmanu.

Sobote so bile tedaj redni delovni dan. Vse nedelje, včasih tudi v dežju, pa so gradili dom na Lubniku. Kopali so gradbeno jamo, drobili pesek, nosili opeko, cement, železo, les,..., s Kopišča na vrh. Pri tem so zelo pomagali vojaki loške kasarne, dijaki in učenci šol in mnogi občani. Novi dom na Lubniku so imeli za svojega; zato so veliko pomagali pri gradnji. Kakšno lepo nedeljo se jih je zbralo tudi nad sto.

Vedno je primanjkovalo denarja. Zbirali so ga na vse mogoče načine. Prirejali so veselice, pustne zabave, tombolo, srečolove, prosili po podjetjih, občini, okraju... Glavno breme so nosili odborniki PD. Priprave na pustno veselico, ki je bila zelo cenjena prireditelj in potem pospravljanje, so trajale kar en teden. Vse je bilo treba pripeljati, od miz, stolov, jedilnega pribora, steklenine, hrane, pijače. V vseh je bilo veliko dobre volje in pripravljenosti za delo.

Savo Šink je skoraj 40 let opravljal v PD naloge blagajnika, tajnika, največkrat pa kar oboje. Ves ta čas je bil tudi član UO. Več mandatov je opravljal tudi funkcije v Planinski zvezi in v Meddruštenem odboru Gorenjskih PD. Njegova povezanost s planinstvom se je nadaljevala v Nadzornem odboru in še sedaj v Častnem razsodišču PD. Nad 50 let spremlja in sooblikuje delo PD in pravi: "Zaupam sedanjemu vodstvu PD. Delo opravlja dobro, kar se vidi v Domu na Lubniku in Koči na Blegošu. Kupili ste nove društvene prostore, ki jih nikoli do sedaj nismo imeli". Za prihodnost pa razmišlja: "Blegoško kočjo bi bilo treba urediti tako, da bi bil spodnji – restavracijski del funkcionalno povezan. Prostovoljno delo v PD je treba negovati. Z njim se ohranja pripadnost, v njem se ljudje družijo in koristno delo opravijo".

Savo Šink je za svoje delo prejel najvišja priznanja PZS – zlati znak in svečano listino, plaketo PD in Bloudkovo priznanje. PD ga je razglasilo za častnega člana, ker njegovo delo cenimo.

MARINKA MRAK

Pogosto vidimo le delo voljenih in imenovanih funkcionarjev društev. Kdo vse pa k uspešnemu delu tudi pomembno pripomore, se marsikdaj ne vidi. Ena takih osebnosti je tudi Marinka Mrak. Morda se bomo vprašali zakaj?

Je mati treh otrok, mož Miloš je bil prvi načelnik mladinskega odseka, 18 let predsednik, šest let podpredsednik in 18 let do svoje smrti tudi predsednik Odbora za izvedbo pohoda Po poti Cankarjevega bataljona s Pasje ravni v Dražgoše. Po več mandatih je bil tudi v vodstvu Meddruštvenega odbora PD za Gorenjsko in v različnih organih PZS.

Marinka pravi: "Srečo sem imela, da sem izhajala iz družine, kjer sta oče. Jože in mati Anica Bozovičar rada hodila v hribe in živela za planinstvo".

Pravi, da je bil njen prvi planinski izlet v letu 1952 na Vršič in čez Sleme v Tamar. Zapomnila se ga je zaradi veliko snega, ki ga je bilo tisto leto. Pozneje so se izleti kar vrstili, veliko jih je opravila v skupinah z Jožetom Čadežem ali z možem Milošem, ko je vodil mlade planince.

V lepem spominu Marinki ostaja Slovenska transverzala, ki jo je prehodila kot prva Ločanka. Njena

značka nosi številko 380, Miloševa pa 200. Takrat so pot res prehodili, ne na pol prevozili. Najdaljšo turo v "enem kosu" so naredili čez Pohorje in vse do Kamniške Bistrice. Po štirih dneh, ko so hodili tudi po 10 do 12 ur dnevno, je bila že močno utrujena.

Velikokrat so dežurali na Lubniku, kar pomeni pomagali v kuhinji in strežbi. Oče in mati sta bila tudi nekaj časa oskrbnika, zato je morala večkrat tja gor z nahrbtnikom robe za kuhinjo. Spomni se, da je bil neki dan oče brez pomoči v strežbi. Lubnik so obiskali Holandci. Prav nič jim ni znal povedati, kaj jim lahko ponudi. Vzel je v kuhinji vzorce in jim nesel na pladnju pokazat. Klobase so prav pohvalili.

Že pred 40. leti je Marinka stopila tudi na Groslockner. Tridnevne hoje s slabo opremo se bo spominjala za vedno. Pa tudi otvoritve koč na Blegošu ne bo pozabila. 18. septembra 1977 je bilo. Popoldne je začelo močno snežiti. Pred kočjo je do otvoritve padlo pol metra snega. S težkim nahrbtnikom se je prebijala od Črnega kala proti koči. Mnogim je visok sneg preprečil udeležbo, tudi dr. Miha Potočniku, predsedniku PZS, ki bi moral kočjo otvoriti. Niso pa zatajili televizijci. Tomaž Terček je naredil lepo reportažo o Blegošu, kar je tudi pomagalo k dobremu obisku še tisto leto.

STANE PORENTA

V vodstvu PD so bili tehnični ljudje vedno dobrodošli. Predsednik PD, Miloš Mrak, se je tega zavedal, zato je za sodelovanje pridobil Staneta Porento. V letu 1970 je bilo največ dela z dežuranjem v domu na Lubniku ob koncih tedna. Tega se je Stane z ženo kar pridno udeleževal. Že naslednje leto je prevzel naloge gospodarja Doma na Lubniku in jih opravljal kar eno desetletje. Za sodelovanje je pridobil tudi Jožeta Filipiča, ki je za njim prevzel gospodarjenje na Lubniku.

Nalog je bilo veliko. Dom na Lubniku je oskrboval bližnji kmet Franc Vizjak –Nacetov, ki je vedno tarnal nad slabo potjo. Kar pogosto so jo zato planinci popravljali. Vsa drva je bilo treba napraviti v bližnji okolici doma in jih tja gor znositi. Delovnih akcij je bilo kar veliko, ob koncu tedna pa pomoč pri strežbi in v kuhinji. Postopno smo proti vrhu Lubnika podaljševali gozdno pot in razmišljali o žičnici, katere gradnja je bila tedaj še neuresničljiva. Bolezen je prekinila oskrbovanje s konjem. To breme so prevzeli planinci in 5 let z nahrbtniki vse znosili na Lubnik.

Bližala se je gradnja koč na Blegošu. Gradbeni odbor je vodil Janko Oblak; Stane pa je bil član tega odbora. 18. septembra 1977 je bila kočja predana planincem v uporabo. Že po petih letih pa so jo povečali. Tudi to pot je glavno breme nosil gradbeni odbor, ki ga je vodil Savo Šink. Srečo pa je imelo PD z dobrimi gospodarji na Blegošu. Te naloge so opravljali Vinko Hafner, Lado Jugovic, Ivan Dolinar in Stane Pintar.

Gospodarski odbor in njegov predsednik so se zavedali, da je dobro gospodarjenje v Domu na Lubniku in Koči na Blegošu pomembno za vse PD in za njegovo razvejano dejavnost. Zato so veliko pozornost posvečali:

- dobremu vzdrževanju in sprotneemu dopolnjevanju funkcij objektov;
- sprotni in kakovostni oskrbi;
- zagotavljanju čim boljšega osebja – oskrbnikov; vedno ni bilo sreče;
- pridobivanju dežurnih za pomoč ob vikendih in praznikih;
- pripravi drva, popravilu ceste.

Za svoj največji dosežek Stane Porenta šteje, da sta v času, ko je bil gospodar ali načelnik gospodarskega odbora Dom na Lubniku in Koča na Blegošu poslovala pozitivno. Pohvali tudi zelo dobro organizacijo pri gradnji koč na Blegošu in pri njeni razširitvi. Veliko podporo smo imeli pri ljudeh, pri podjetjih in v banki. Zato smo naloge uspešno opravili.

Za odlično potezo šteje tudi nakup zemljišča za gradnjo Koče na Blegošu, ureditev zadostnih kapacitet

zbiralnika za vodo in obnovitev kuhinje ter jedilnice na Lubniku.

V najlepšem spominu ohranja Bena Nastrana, ki je bil 9 let oskrbnik na Blegošu. Zanj je živel, v desetem letu pa se je zaradi bolezni za vedno poslovil.

ŠE TAKO NAPREJ, PD ŠKOFJA LOKA – PAVLE ŠEGULA

"Z več kot tisočdvesto člani je PD Škofja Loka eno največjih slovenskih planinskih društev in klubov. Že dolga desetletja prizadevno opravlja vse dejavnosti, kakršne pritičejo uspešni organizaciji te vrste. Društvo sem spoznal, ko sem se kot zastopnik UO PZS v zgodnjih šestdesetih letih udeležil njegovega občnega zbora in kasneje loškim planincem predstavil našo drugo odpravo v Kavkaz. Sedaj sem že 34 let občan Škofje Loke, ki jo imam iskreno rad, kot planinec pa sem ostal zvest PD Pošte in Telekomu Ljubljana. Slednje je po svojem značaju, številu članov in uspešnosti zelo podobno PD Škofja Loka. Navsezadnje pa je za delovnega planinca vseeno, kje služi planinski skupnosti, važno je, da naredi čim več dobrega za njen napredek.

O podrobnostih so pisali tisti, ki so za to poklicani po svojih zadolžitvah. Ne bom se torej ukvarjal s kočami in financami in še z marsičim drugim, čeprav je za stabilnost in uspešnost društva pomembno vse. Na kratko se bom ustavil le pri dejavnostih, ki so vezane na hojo v gore.

Bistvo planinskega društva je, da ljudi usmerja v gore, jim pomaga in da zlasti za začetnike organizira izlete pod vodstvom izprašanih vodnikov. Vemo, da je v društvu 14 aktivnih vodnikov, ki vsako leto izvedejo 70 do 80 izletov po domačih in tujih gorah, spremljajo planince od najmlajših iz vrtcev do šolarjev, dijakov, odraslih ter vsakoletne tradicionalne pohode v letnih in zimskih razmerah. To pomeni, da je društvo uspešno, da skrbi tudi za poti in se briga, da so s šolarji, planinci in pohodniki praviloma tudi gorski reševalci. Očitno je, da društvo pravilno razume svojo vlogo in si prizadeva, da bi bili pogoji za hojo in gibanje v gorah kar najbolj ugodni. Pomislekov nimam niti proti odločitvi, da so se alpinisti osamosvojili, in da sami skrbijo za svoj obstoj ter svoje delo. Čeprav menim, da planinska dejavnost in alpinizem sodita pod isto streho, je v tem primeru za društvo in za alpiniste bolje, da hodijo vsak svojo pot.

Društvo kaže veliko posluha za svojo kulturno dejavnost. Znalo je poskrbeti, da se ne pozabi na opravljeno delo, da se dosežki ohranjajo in od časa do časa znova predstavijo. Odkar spremljam dogajanje so planinci v Škofji Loki priredili več uspešnih razstav, proslav in akademij, da ne govorim o pisnem materialu – zbornikih, člankih, prospektih in drugih prispevkih, ki opisujejo planinstvo na Škofjeloškem.

Če upoštevam, da so loški planinci zelo dejavni med najmlajšimi in mladino ter povezani s šolami, sem trdno prepričan, da bo dejavnost društva še naprej ostala na doseženi ravni in množičnosti."

Pavle Šegula je plodovit pisec planinskih dogodkov, strokovni svetovalec in predvsem človek, ki je svoje bogato in ustvarjalno življenje posvetil planinstvu. Kot avtor in soavtor je izdal 22 knjig, 11 prevodov tujih knjig, bil urednik 11 knjigam, objavil nekaj deset člankov v domačih in tujih revijah, opravil več ciklusov predavanj na RTV, radiu Sora in drugod. Leta 1995 je prejel Bloudkovo nagrado za življenjsko delo.

TONE LOGONDER

Staroločan, rojen 11. 01. 1932. leta, akademski kipar in likovni pedagog, je bil dolga leta moj hribovski sopotnik. Čeprav 7 let starejši, mi je bil prijatelj od mladih let, po hribovskih izkušnjah in dosežkih pa vzornik.

Tone je bil kmečki fant, klene postave, vaje premagovati napore in revščino. Naravo je znal opazovati. Za mene je bil prej slikar kot kipar, saj je znal prenesti na platno motive čudovitega planinskega okolja, ti pa so meni najbližji. Kot planinec, naravovarstvenik, alpinist, gorski reševalec, smučar, je bil celovita osebnost, zlita z naravo. Naše planinsko okolje je poznal do podrobnosti. Vodil je tudi izlete v domače gore in v tujino, večkrat tudi skupaj z odsekom za varstvo narave in gorsko stražo pri PD Škofja

Loka.

Zanj letni čas ni bil pomemben. Vedno je znal najti zanimive ture in na njih tiste planinske užitke, ki človeka potegnejo. Te svoje bogate izkušnje je rad razdajal, posebno mladim.

Tonetova preprosta narava, z besedo v izrazito loškem narečju, je bila posebnost, ki je vzbujala pozornost. Velik prijatelj je bil z mnogimi poznanimi "hribovci". Tudi z legendo našega alpinizma, Jožom Čopom. Obiskoval ga je tudi takrat, ko ga je načela bolezen. Nekaj teh trenutkov sem bil deležen tudi jaz in sem obema hvaležen zanje.

Tone Logonder je bil zelo navezan na Lubnik. Kot študent je tja gor hodil na sprehod. Spotoma je odnesel oskrbnikom Janezu Ravnikarju ali Micki Taler še tisto, kar sta potrebovala za obiskovalce. Bil je pravi in morda prvi Lubnikar.

Doživel je tudi razočaranja. Dogodek na Breithornu, kjer je ostal Klemen Križaj, je bil zanj veliko breme. Človek s takimi planinskimi izkušnjami je gotovo preveč zaupal svojim fantom in zgodilo se je. Nihče več tega ne more popraviti.

Tone Logonder je še danes večkrat v naših mislih, ko premagujemo strme planinske poti, sedemo k malici ali se razgledujemo po čudoviti okolici. Celo desetletje tega ne more več užiti.

LOJZE HAFNER

Lahko bi rekel, da je bil Lojze Hafner planinski posebnež. Kot mlad fant se je vrnil s partizanov. Nemirne narave, vaje trdega dela in prijetnega družabnega značaja, se je zapisal hribom in goram. Okrog sebe je imel vedno veliko prijateljev, ki jih je navduševal za planinstvo. Nam, še mlajšim, je bil s planinskim klobukom, nahrbtnikom in čevlji, pravi vzor. Radi smo se z njim družili in prisluhnili njegovim pripovedim s planinskih poti. Prvi med loškimi planinci je opravil celotno Slovensko transverzalo.

Za Milošem Mrakom je Lojze prevzel vodenje mladine pri PD Škotja Loka in bil načelnik mladinskega odseka. Vsako leto in vrsto let je vodil na desetine izletov mladih planincev. Znal je izbrati času in udeležencem primerno turo. S svojim veselim značajem je pritegnil veliko mladih, tudi starejši so ga imeli radi. Njegovi izleti so bili prijetno doživetje, z njim smo radi hodili. Kot prijeten družaben planinec je bil dobrodošel v vsaki koči. Tudi mi, njegovi sopotniki, smo bili zato deležni večje pozornosti.

Na številnih nepozabnih planinskih poteh nas je Lojze znal opozoriti na vse lepo, na cvetje, ki ga je dobro poznal, živali, okolje. Ko smo v PD Škofja Loka v letu 1962 ustanovili Odsek za gorsko stražo, je bil Lojze izbran za prvega načelnika. Ni bil le opazovalec lepega gorskega cvetja. Motila ga je vsaka navlaka v okolju, kamor ne sodi. Zato je bil pobudnik in organizator očiščevalnih akcij na planinskih poteh na Lubnik.

Okolje je znal opazovati tudi skozi fotoaparata. Z lepimi diapozitivi in utečeno besedo je na planinskih predavanjih marsikoga prepričal, da moramo odnos do našega okolja izboljšati. Po Gorenjskih PD in po šolah je prikazoval naše nemarnosti in učil ceniti to, kar je narava dala.

Okrog šestdesetega leta je imel Lojze že tranzistor. To je bila posebnost takratnega časa, ki nas je spremljala na izletih. V naši skromnosti je bila to popestritev, ki smo jo znali ceniti. Sploh je Lojze znal privabiti mlade in jim nuditi prijetne trenutke. Zato smo bili radi z njim.

BRANKO ROBLEK (1934 – 2000)

Prof. fizike, matematike, računalništva in astronomije, je bil športno osveščen in na različnih področjih praktično dejaven. Ukvarjal se je s planinstvom in alpinizmom, bil pa tudi mentor planinske sekcije šolskega športnega društva Janez Peternel Gimnazije Škofja Loka in predsednik odbojarskega kluba Termo – Lubnik Škofja Loka. Plezal je z vrhunskimi alpinisti doma in v tujini, največ pa s prijateljem Tonetom Logondrom. Bil je mladinski planinski vodnik. Nekajkrat je prehodil Slovensko planinsko

transverzalo. Vsa leta je večji del dopusta izkoristil za hojo v hribe, pogosto v družbi prijateljev in svojih dijakov. Njegova posebnost so bili zimski pa tudi poletni nočni pohodi in vzponi na Triglav. Z oskrbniki v planinskih domovih in kočah je bil vedno v zelo dobrih odnosih. Ko jih je obiskoval, jim je poleg njegovih značilnih pozdravov in dobre volje, vsakokrat prinesel še nekaj sadja in zelenjave. Bil je telesno močan in utrjen. V to smo se lahko prepričali tudi Ločani, ko je še sredi zime hodil po mestu v srajci s kratkimi rokavi.

Zelo malo ljudi pa ve, da je profesor Branko Roblek izdelal prve pedagoške programe za računalniško obdelavo telesnovzgojnih kartonov vseh učencev osnovnih in srednjih šol R Slovenije. Na to temo je objavljaj prispevke v različnih strokovnih revijah in predaval v Alžiriji, Beogradu, Bolgariji, Franciji in Nemčiji.

NAMESTO ZAKLJUČKA

95 let je od ustanovitve podružnice Slovenskega planinskega društva do današnjega Planinskega društva, morda dolga doba. Gotovo pa dobimo vpogled kako je društvo razvijalo v različnih časovnih obdobjih, ki je bilo društvenim dejavnostim bolj ali manj naklonjeno. Kot običajno pa je bilo največ odvisno od sposobnosti in delavnosti ljudi, ki so to društvo vodili. Prehod iz Avstroogrske v novo državo Jugoslavijo, dve svetovni vojni, razpad Jugoslavije in ustanovitev samostojne države Slovenije, so bili pomembni mejniki, ki so usodno vplivali tudi na škofjeloško planinstvo.

Uspešno poslovanje z Domom na Lubniku in Kočo na Blegošu, razvejana dejavnost, ki zajema vso populacijo v vrtcih, do najstarejših, poudarjena usmeritev v zdrav način življenja v neokrnjeni naravi, daje članom smisel povezovanja v Planinsko društvo Škofja Loka. Taka usmeritev in nadaljevanje dela, bo PD ohranjalo tudi v nadaljnjih letih in desetletjih.

VIRI:

Skupina avtorjev "Stoletje v gorah".

Loški razgledi št.: 2, 3, 20, 24, 27, 29, 35.

Začetki organiziranega planinstva na Gorenjskem

Razstava Gorenjskega muzeja Kranj 1982.

Prof. France Planina: Planinska društva na Loškem ozemlju.

Planinsko društvo Škofja Loka 70 in 75 let.

75 planinstva v Selški dolini – PD Železniki.

Planinsko društvo Žiri 1950 – 2000 – zbornik.

10 let – Planinsko društvo Sovodenj.

Arhiv PD Škofja Loka.

Soavtorji spominskih zapisov:

Dolenc Ivanka, Dolenc Marija, Hafner Mateja, Hafner Vinko, Jereb–Miklavčič Tatjana,

Kafol Zofija, Klemenčič Boris, Kokalj Dane, Kolman Milka, Koprek Franjo,

Korenjak Zvone, Koželj Doris, Križnar Ivan, Krmelj Magda, Langerholc Lidija,

Mihovec Marija, Miklavčič Marko, Mohar Dana, Mulej Tone, Ogris Zdravko–Folte,

Pleško Boštjan, Spitzer Irena, Šegula Pavle, Šink Savo, Vodnik Milan.

OZNAKA SLIK – PRILOGA

Pri tekstu je označeno s številko v krogu, kam predlagam posamezne slike oz. druge priloge:

Anton Pfajfar – prvi načelnik podružnice SPD za Škofjeloški okraj,
od 21. maja 1907 do 12. maja 1929

Dr. Rudolf Andrejka – predsednik Škofjeloške podružnice SPD
od jeseni 1931 do 30. maja 1932

Feliks Hafner – predsednik Škofjeloške podružnice SPD
od 30. marca 1938 do oktobra 1939

Tine Oman – predsednik Planinskega društva Škofja Loka
od 26. januarja 1946 do 1961

Upravni odbor Planinskega društva v letih 1951 – 1953

Miloš Mrak – predsednik PD Škofja Loka od 1961 do 1979

Janko Oblak – predsednik PD Škofja Loka od 1979 do 1987
Silvo Čadež – predsednik PD Škofja Loka od 1987 do 1991

Jože Stanonik – predsednik PD Škofja Loka od 1981 do 1987
in od 1991 dalje

Upravni odbor Planinskega društva – od leve proti desni.

1. vrsta: Tone Mulej, Martin Petan, Savo Šink – častni član PD, Lidija Langerholc – tajnica, Jože Stanonik – predsednik, Breda Pleško – članica NO, Jože Filipič – član NO
2. vrsta: Dana Mohar, Marija Dolenc, Slavica Laznik, Mateja Hafner, Ivanka Dolenc, Milka Kolman, Stane Pintar
3. vrsta: Iris Todorovič, Matjaž Hafner, Rudi Zadnik, Milan Vodnik, Franjo Koprak, Dane Kokalj, Jani Oblak

Piparji na Stolu 23. junija 1892

Jakob Aljaž

Koča na Lubniku – odprta 26. junija 1932

Članska izkaznica Slovenskega Planinskega društva v letu 1934

Dom na Lubniku ob odprtju 25. maja 1953

Pred odprtjem : Tine Oman, Boris Zihelr, Jože Čadež, Martin Savnik in oskrbnica Fani Galjot

Oskrbnica Micka Taler – marec 1967

Gradnja koč na Blegošu

Oskrbnik Jože Bozovičat na poti proti novi koči. V vrečki je studenčnica za kavo.

Blegoš je lep v vseh letnih časih

Milan Vodnik, načelnik odseka za varstvo gorske narave

Na Golico po šope narcis je preteklost

Boštjan Pleško, načelnik markacijskega odseka

Loška planinska pot

Dane Kokalj, načelnik komisije za Loško planinsko pot

Franjo Koprek, načelnik vodniškega odseka

Na Triglavu pred tremi desetletji

Na pohodu "Čez Blegoš na Lubnik"

Mateja Hafner, načelnica mladinskega odseka

Na Jezerskem stogu

Mentorici Marija Dolenc in Marija Mihovec

Mentorica Dana Mohar

Mentorica Ivanka Dolenc

Na Zelenici – poglejte! cel trop gamsov.

Vzpon na Triglav je bil za nagrado

Zvone Korenjak, načelnik Gorske reševalne službe

Reševanje s helikopterjem za najnujnejše primere

Tone Mulej, predsednik odbora spominskega pohoda

22. pohoda s Pasje ravni v Dražgoše se je udeležil tudi predsednik države Milan Kučan – drugi z leve

Spominski pohodi na Blegoš so dobro obiskani

Milka Kolman, predsednica Kluba Lubnikarjev

Kvartet Spev

Savo Šink, častni član PD Škofja Loka

Marinka Mrak

Stane Porenta

Pavle Šegula

Tone Logonder

Lojze Hafner (drugi z leve), vedno dobre volje

Branko Roblek

Prva kočna na Lubniku

Vabilo k odprtju